

ORSZÁGOS
KÖNYVTÁR

MH 1644

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ
A MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALÁNÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

L. Braille

XLIX. évfolyam
1988 * 2. szám

1.700 dr

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
<i>Gerdelics Ferenc:</i>	TUDÓSÍTÁS AZ 1987. ÉVI MEGYEI VÁLASZTÓ TAGGYÜLÉSEKRŐL	1
<i>Gerdelics Ferenc:</i>	TUDÓSÍTÁS A VGYOSZ KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK 1987. DECEMBER 17-ÉN TARTOTT ÜLÉSÉRŐL	8
<i>Csik Lajos, Kis-Varga József, Szabó István:</i>	MEGYEI SZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL	9
<i>Szonda Klára:</i>	BÚCSÚ 1987-TŐL	13
<i>Kerekes Mária:</i>	NŐK RÉSZÉRE	14
<i>Németh Tamás:</i>	ZENEI VETÉLKEDŐ	16
<i>Németh Tamás:</i>	LUCANAPI „SZEÁNSZ”	17
<i>Buth Emilia:</i>	ALMAZÖLD ÁLOM	18
<i>Dr. Johannes-Jürgen:</i>	INTEGRÁLT KÉPZÉS FORD.: PÁLFI FERENC	19
	SÉTÁK A TERMÉSZETBEN FORD.: GÖRGÉNYI MIKLÓS	24
	TÁJÉKOZTATÓ KÜZLEMÉNY	26
<i>Hirt Ignác:</i>	SAKKVERSENY STRAZNICÉN	27
	FELHÍVÁS	28
	HIRDETÉSEK	29

Tudósítás

Az 1987. évi megyei választó taggyűlésekről

Az 1987-es esztendő szövetségünk életében újabb eredményeket hozott. A vak állapotú tagtársak februártól 90%-os helyközi utazási kedvezményben részesülnek a MÁV és a VOLÁN járatain. A Soros-alapítvány támogatásával tovább gyarapodott a hangoskönyvtár állománya és a megyei könyvtárak kölcsönözhető hangoskönyv-állománya is. Újabb számítógépes tanfolyamok szervezésére került sor, és sok tagtárs vásárolhatott kedvezményesen beszélő BRAILLE-LAB számítógépet. A Braille Liga keretében tagtársaink sok európai országban a vasúti közlekedést kedvezményesen vehetik igénybe. Az 5 éves ciklus lejártával azonban, a választás és a tisztújítás az érdeklődés középpontjába került, és egyértelműen megállapítható volt a tagság körében a választások iránt megnyilvánuló fokozott érdeklődés. A 15 taggyűlés és 4 küldöttértekezlet időrendi programját szövetségünk központi elnöksége a megyei szervezetek elnökségeivel előzetes egyeztetéssel. A választó gyűlésekre augusztus 31 és október 31 között került sor. A központi elnökség az elnökségi beszámoló megartásához irányelveket, a választások lebonyolításához ajánlásokat adott a megyei szervezetek elnökségei részére körlevél útján. A kéderutánpótlás jelentőségével szövetségünk vezetése több munkaértekezleten is behatóan foglalkozott. Az értekezleten fontos szempont

volt: a szövetség hatékony működése érdekében nagy gondot kell fordítani arra, hogy áldozatkész, jó felkészültségű tagtársak kerüljenek az elnökségekbe. Azon megyei szervezeteknél, ahol körzetek is működnek, a körzeti taggyűléseket a megyei taggyűlések előtt időben lebonyolították. A körzeti taggyűléseken, megyei taggyűléseken és küldöttértekezleteken is mindenütt részt vettek a helyi tanácsok, pártbizottságok, a Hazafias Népfront szervezetei, valamint a Vöröskereszt és társ-rokkantszervezetek képviselői. A megyei taggyűléseken és küldöttértekezleteken a Központi Elnökség és a szakmai csoport képviseltette magát. Ennek keretében a Központi Elnökség részéről dr. Bódi István 16, Barna Zoltán 1, Erhardt dr. Molnár Katalin 2, Gerdelics Ferenc 3, dr. Hohl József 1, dr. Jáksó László 1, Lak István 1 taggyűlésen vett részt. A szakmai csoport részéről Nyúl Győző 19, Sallai Imréné 9, Tancos Gyöngyi 11, Némethi Zsolt 7 taggyűlésen volt jelen.

A Központi Elnökség körlevele hangsúlyozta, hogy a vitákra és a választásokra elegendő időt kell hagyni, ezért műsorok szervezésére ne kerüljön sor. A kérés ellenére Borsod, Somogy és Tolna megyékben a taggyűlést műsor vezette be, melynek keretében Borsodban saját kultúrgárda, Somogyban az általános iskola tanulógardája, Tolna megyében pedig

a városi fúvószenekar adott műsort. Minden taggyűlésen és küldöttértekezleten volt politikai tájékoztató. Hat helyen a központi elnökség tagja, öt helyen megyei elnökségi tag, három helyen a pártbizottságok munkatársa, két helyen a Hazafias Népfront képviselője, három helyen pedig felkért tagtárs tartotta meg a politikai tájékoztatót; az előadások aktuális kül- és belpolitikai, valamint gazdasági kérdésekről szóltak. A taggyűlések elején 3—5 tagú jelölőbizottságokat, jegyzőket és hitelesítőket választottak. A megyei szervezetek elnökségi beszámolóit 17 helyen a titkár, Baranyában a titkár és néhány reszort felelős terjesztette elő, míg Zala megyében Váradi Istvánné ügyviteli dolgozó olvasta fel. Mindenütt tájékoztatták a tagságot a hatóságokkal, szervezetekkel meglévő együttműködés jellegéről, a taglétszám és tagszervezés helyzetéről, a foglalkoztatottság eredményeiről és gondjairól, a szervezeti élet jellegzetességeiről, sajátosságairól, a tagság szociális helyzetéről, aktivitásáról, és a továbbfejlődés lehetőségeiről. A beszámolókból egyértelműen megállapítható volt, hogy hazánkban a látássérült emberek helyzete az állam és a társadalom gondoskodásának eredményeként, ha lépésről lépésre is, de fokozatosan javul. Változatlanul nagy gond azonban a vakok társadalmi integrációja, az egzisztenciális lehetőségek szélesítése, az egyetemi és főiskolai végzettséggel rendelkező tagtársak munkába helyezése. A tagság túlnyomó része nyugdíjas vagy időskorú, ezért

a szociális gondozás zökkenőmentes megvalósítása az állami szervek részéről változatlanul fontos feladat.

A beszámolókat mindenütt nagyon aktív és élénk vita követte. A hozzászólásokról a taggyűlések megtartásának sorrendjében adunk tájékoztatást.

Csongrád megyei szervezetünk 1987. augusztus 31-én Szegeden tartotta taggyűlését. A vitában 8 sorstárs kért szót. Elsősorban közlekedésbiztonsági és utazással kapcsolatos kérdéseket vetettek fel. Egyebek között kérték, hogy az Anna-kúti megállónál építsenek fedett várakozót, Szentesen pedig hozzanak határozott közlekedésbiztonsági intézkedéseket. Panaszolták, hogy a VOLÁN dolgozói nem ismerik kellőképpen a tagsági könyvet, így az utazási kedvezménnyel kapcsolatban problémák adódnak. Köszönetet nyilvánítottak a helyközi utazási kedvezményért és tájékoztatás hangzott el, hogy a Pannónia Szörmeipari Vállalat is csatlakozott a „Szól a szív” adományhoz.

A Békés megyei szervezet küldöttértekezletét Békéscsabán szeptember 1-én tartotta meg. A vitához 8 tagtárs szólott hozzá. Köszönetüket nyilvánították a párt és a kormány vakokról való gondoskodásért. Elismerően nyilatkoztak a megyei elnökség munkájáról. További fontos feladatnak tartják a családlátogatásokat, valamint a helyi hatóságokkal és társadalmi szervezetekkel való szoros együttműködést. Kifejezték köszönetüket a hangoskönyvtár jó munkájáért és a boglárlellel üdültetésért.

Bács-Kiskun megyei szerve-

zetünk Kecskeméten szeptember 3-án tartotta meg taggyűlését. Hat hozzászóló volt. Köszönetet mondtak a megyei szervezet közbenjárásával nyújtott tanácsai segítségért. Panaszolták, hogy az élelmiszerbolt dolgozói nem szolgálják ki előzékenyen a látássérülteket. Z. Kovács Bertalan Braille-emlékérem kitüntetését javasolták. Egy akasztói fiatal sorstársnő kérte munkába helyezését. Hiányolták, hogy Baja városban nincs területfelelőse a megyei szervezetnek.

Fejér megyei szervezetünk szeptember 5-én Székesfehérváron tartotta meg taggyűlését. Négy hozzászóló volt.

Köszönetet mondtak az elnökség jó munkájáért, a személyes panaszok gondos kivizsgálásáért, orvoslásáért és a helyközi utazási kedvezményért.

Heves megyei szervezetünk szeptember 9-én Egerben tartotta taggyűlését. Öt tagtárs szólott hozzá.

Köszönetet mondtak a megyei elnökség jó munkájáért, az ismeretterjesztő programok szervezéséért, a személyes problémák gondos intézéséért. Kifogásolták a novjai tanács segélyelosztási gyakorlatát. Továbbá a TBK, az SZMT és a Hazafias Népfront képviselői tájékoztatták a tagságot a szakterületükkel kapcsolatos kérdésekről.

Zala megyei szervezetünk szeptember 15-én Nagykanizsán tartotta meg taggyűlését.

Hét felszólaló volt. A nyugdíj-megállapítással és a személyi jövedelemadóval kapcsolatban tettek fel kérdéseket; lakáskiutalás, lakáshelyreállítás

és közétkeztetés ügyében kértek közvetlen segítséget.

Nódgrád megyei szervezetünk szeptember 17-én, Salgótarjánban tartotta meg taggyűlését. A vitában öten kértek szót. Köszönetet nyilvánítottak a boglárlellel üdülő személyzetének jó munkájáért. Kifogásolták a francia szemüvegkeret rossz minőségét. Kérték a helyközi utazási kedvezménynek a gyengénlátó tagtársakra való kiterjesztését, valamint értékelték a vakügy területén elért fejlődést.

Hajdú-Bihar megyei szervezetünk szeptember 20-án, Debrecenben tartotta taggyűlését. A vitához kilencen szólottak hozzá. Pozitívan értékelték az 1987-es kulturális programot és az iránta megnyilvánuló érdeklődést. A vezetőség az 1988-as programot a TIT-tel közösen állította össze; remélik, hogy a tagság megfelelő érdeklődést fog iránta tanúsítani. A jelenlevőkkel megismertették a kulturális programot.

A hozzászólók javasolták, hogy azokat az idős tisztségviselőket, akik koruk miatt már nem tudják vállalni a vezetőségi munkát, az új elnökség tanácskozási joggal hívja meg üléseire.

A vakok számára alkalmas személyi számítógépek forgalmazását többen sürgették; szorgalmazták a nyugdíjasok foglalkoztatását, a Nagyerdei körút és a Parlagi út kereszteződéséhez pedig hangjelzéses forgalomirányító lámpát kértek. Fontosnak tartanak, hogy a vakokkal kapcsolatosan a Rádióban több műsor hangozzék el. Ezekon kívül még a közlekedésbiztonság javítására és a közle-

kedés megkönnyítésére hangzottak el javaslatok.

Győr-Sopron megyei szervezetünk szeptember 25-én, Győrben tartotta meg taggyűlését. Tizenegy hozzászóló volt. A fiatal tagok részére klubnapok szervezését kérik. Célszerűnek tartanak a boglárlellel üdültetési szezon meghosszabbítását és egyhetes turnusok beiktatását. Sétélmezik, hogy a szövetség központjában hosszú ideig nem volt árueadó. Kifogásolják, hogy pontjelzéses női karórát nem lehet a szövetségben kapni, valamint, hogy a győri megyei könyvtárban nem kölcsönöznek kazettás magnetofont. Megelégedéssel beszéltek arról, hogy Sopronban is van hangoskönyv-kölcsönzés, és a felvételek jó minőségű kazettára készülnek. Rosszallóan állapították meg, hogy a közlekedést nagymértékben megnehezítő útfelbontásoknak soha nincsen gazdája. Javasolták, hogy Nagy Ernő titkár részére 14 éves lelkiismeretes munkája elismeréseként adjanak kitüntetést. Dicsérték a hangos könyvtár zenei felvételeit, ugyanakkor kifogásolták a prózai anyagok felvételének rossz minőségét, melyek a felszólaló szerint hiányosak és torzak.

Szolnok megyei szervezetünk szeptember 29-én, Szolnokon tartotta taggyűlését. A vitában tíz tagtárs szólalt fel. Egy felszólaló bedolgozó munkát kért. Sétélmeztek, hogy a vakügyi segédeszközökről nem jelenik meg írásbeli tájékoztató. Kifogásolták a megyei szervezet egészségtelen, rossz irodahelyiségét. Szorgalmazták, hogy a tagtársak kedvezményes áron

vásárolhassanak nagyítót. Kérik, hívják fel a MÁV figyelmét, hogy az állomásokon többször adjanak hangos utastájékoztatót.

Veszprém megyei szervezetünk október 1-én, Veszprémben tartotta taggyűlését. Négy tagtárs szólalt fel.

A VOLÁN dolgozóinak a vakokkal szembeni magatartását kifogásolták, sürgették a tömegközlekedési járművek számtábláinak kivilágítását, továbbá a közlekedési csomópontokban hangjelzéses forgalomirányító lámpák felszerelését. Telefonállomás iránti kérelemhez kértek támogatást.

Komárom megyei szervezetünk október 5-én Tatabányán tartotta taggyűlését. Négy tagtárs szólott hozzá.

A felszólalásokban elhangzott a boglárlellel üdülő kihasználtsága, illetve bővítése, szó esett a vakvezető kutyaképzés fontosságáról, a fehér bot hiányáról, illetve arról, hogy ezt többféle változatban kellene gyártani. Több sorstársunk felszólalásában megelégedéssel nyilatkozott a leköszönő elnökség öt éves munkájáról.

Somogy megyei szervezetünk október 6-án Kaposvárott tartotta meg küldöttértekezletét. Két felszólaló volt.

A helyközi utaztatással kapcsolatban mondták el panaszukat, továbbá kérték, hogy a szövetség külföldi kapcsolatairól kapjon a tagság részletesebb tájékoztatást.

Tolna megyei szervezetünk október 7-én tartotta meg taggyűlését Dombóvárott. A vitában hárman szólaltak fel.

A vakügyi segédeszközök jut-

tatásának és az üdültetések elosztásának módját kifogásolták, és több törődést sürgettek az egyéni problémákkal kapcsolatban.

Baranya megyei szervezetünk október 8-án Pécsen tartotta taggyűlését. A vitában mintegy 12 fő vett részt.

Elismeréssel nyilatkoztak a megyei elnökség munkájáról. Köszönetüket nyilvánították a jól szervezett kirándulásokért és az egyesületi élet rendszeres programjaiért. Köszönetüket fejezték ki a helyközi utaztatási kedvezményért, valamint a hangoskönyvek révén bővülő kulturális és szórakozási lehetőségeikért.

Vas megyei szervezetünk október 11-én Szombathelyen tartotta meg taggyűlését. A vitában 10 fő szólalt fel.

A választásokkal kapcsolatban a kettős jelölést javasolták. Kérelmezték a külföldre szóló utazási kedvezmény közlönyben megjelent szövegének ismertetését. Kifogásolták az üdülési beutalók elosztásának módját. Köszönetüket fejezték ki a hangoskönyvtár jó munkájáért, örömmel emlékeztek meg a jó sorstársi kapcsolatok kialakulásáról, kifogásolták az intézetben levő klubszoba megnyitásának késését. Nehezményezték, hogy Szombathelyen kevés telefonalközpont-kezelő nyer elhelyezést. Telefonállomás felszereléséhez kértek támogatást.

Borsod megyei szervezetünk október 16-án Miskolcon tartotta taggyűlését. A vitában 14 tagtárs szólalt fel.

Sétélmezik, hogy a 14 napos üdültetési turnusból csak 12

teljes nap az üdülés, mert a turnus az oda- és visszautazást is magába foglalja. Nem értenek egyet a személyi járadék folyósításával kapcsolatos egyenlőtlenséggel. Többen felpanaszolták nehéz anyagi körülményeiket. Javasolták, hogy a taggyűléseket a jövőben munkaszüneti napon szervezzék. Szorgalmazták, hogy a TV-ben és a Rádióban a vakok közlekedésbiztonságával kapcsolatosan több műsor közlésére kerüljön sor.

Budapesti és Pest megyei szervezetünk október 24-én Budapesten tartotta meg küldöttértekezletét. A vitában 17 fő szólalt fel. Fontosnak tartják a küldöttek konkrét feladatai történő megbízását. A szervezetek rendszeresen tartsanak küldöt összejöveleteket. A csoport-érdekképviselő mellett kapjon nagyobb hangsúlyt az egyéni érdekképviselő. Beszámoló hangzott el a Wesselényi Sportkör működéséről és jövőbeni programjáról. Sürgették a büfé üzemeltetésének rendezését. Célszerűnek tartanak, hogy a jövőben a megyei elnökség beszámolóját írásban kapja meg a tagság. A taggyűlés időpontja ne essen egybe a nagyobb szabadságolások időszakával. Kérték, hogy az egyesületi élethez és a tanfolyamokhoz a szövetség biztosítson megfelelő helyiséget. Gondoskodják a szövetség a megfelelő áruladásról, ennek folyamatosságáról. Szükségesnek tartják aktívabb kultúrprogramok szervezését. Jó lenne, ha a vakok kertjét szorgalmasabban látogatná a tagság, szükséges, hogy legyen a témának kijelölt felelőse. Sür-

gették a vakok számára az úszási lehetőség megteremtését. Fontos, hogy a külföldi utakra szakemberek utazzanak, az ott szerzett tapasztalatokat hasznosítani kell a foglalkoztatás és a vakügyi segédeszközök terén. Javasolták, hogy az elnökség munkatervében a legfontosabb feladat a tagság aktuális problémáival való foglalkozás legyen. Nagyon fontosnak tartják az eddigieknél jobb tájékoztatást. A Homérosz énekar részére több fellépési lehetőséget sürgették. Kifogásolták a Braille-papír minőségét és javasolták a másolási díj felemelését. Kérelmezték a szövetség eljárását annak érdekében, hogy az 1988-ban életbe lépő új szabályozók miatt a vakok munkavállalása ne legyen nehezebb. Kifogásolták, hogy a vidéki szervezeteknél a kérelmezők gyakrabban jutnak beutalóhoz. Tájékoztatás hangzott el a Zenei Szakosztály munkájáról. Hangsúlyozták az egyre nehezebben megszerezhető munkahelyek megbecsülésének jelentőségét.

Néhány felszólaló személyesen bírálta a főtitkárt, a szövetségben alkalmazott vezetési stílust, és kifogásolták, hogy a vakokkal kapcsolatos televíziós adásokban vakok nem szerepelnek. Továbbá a családlátogatások jobb megszervezését sürgették.

Szabolcs-Szatmár megyei szervezetünk október 31-én Nyíregyházán tartotta meg küldöttértekezletét. A vitában 13 hozzászólás hangzott el. Összességében a megyei szervezet munkáját jónak értékelték. Javaslatok hangzottak el a ren-

dezvények számának növelésére. Több egészségügyi felvilágosító előadást igényelnek, neves szakemberek meghívásával. Foglalkoztak a hozzászólók a telefonigénylés gondjaival, a körzetesítés jó tapasztalataival, a Vakok Világa javuló színvonalával.

A megyei elnökség beszámolót és a vitára adott válaszokat mindenütt elfogadták és az elnökségnek a felmentést megadták.

Az 1987. évi Braille-emlékérem kitüntetések 10 esetben a taggyűléseken, 3 esetben más ünnepélyes alkalmakkor adták át.

Kitüntetést kaptak:

Braille-emlékérem arany fokozata: Kincses Gyula, a Debreceni Gyengénlátók Általános Iskolája nyugalmazott igazgatója.

Braille-emlékérem ezüst fokozata: Naszádos Gyula, az OTSH főelőadója (Budapest), Nagy György telefonalközpont-kezelő (Budapest), Főríz László tiszteletbeli elnök (Szolnok), Győri Keksz- és Ostyagyár „Béke” szoc. brigád (Jánosomorja), Illés Imre, a Zala megyei szervezet titkára (Nagykanizsa), Magyar Ferencné, a Komárom megyei szervezet ügyviteli dolgozója (Tatabánya), Nagy László, a Tolna megyei szervezet ügyviteli dolgozója (Dombóvár), Szabó Józsefné, a Veszprém megyei szervezet elnöke (Veszprém), Koch József, a Győr-Sopron megyei szervezet elnöke (Győr).

Braille-emlékérem bronz fokozata: Kovács János telefonalközpont-kezelő (Budapest), Dél-Dunántúli Vízügyi Építő-

ipari Vállalat „Rákóczi Ferenc” szocialista brigád (Kaposvár), Komárom megyei Húsipari Vállalat „Dobi István” szocialista brigád (Tatabánya), Kozák Miklós, a Vas megyei szervezet elnökségi tagja (Szombathely), Rózsa Dezső, a Hajdú-Bihar megyei szervezet elnökségi tagja (Debrecen), Szabó Lászlóné, a Bács-Kiskun megyei szervezet elnöke (Lakitelek).

Tagságunk és olvasóink nevében szívből gratulálunk a kitüntetetteknek.

A választások mindenütt lezajlottak. Az alábbiakban megyei szervezetek szerint közöljük a megválasztott elnökség rendes és póttagjainak, valamint az országos küldötteknek és pótküldötteknek névsorát.

Baranya megyei szervezet

Elnökség:

Dr. Tóth Miklós elnök,
dr. Szigeti György titkár,
Paragi Andrásné alelnök,
Görgényi Miklós,
Hódosiné Palásti Mária,
dr. Tóka László,
Zengővári Gyuláné.

Póttagok:

Dlusztus Ágnes,
Sasvári Zsolt.

Országos küldöttek:

Paragi Andrásné,
dr. Szigeti György,
Dr. Tóka László,
dr. Tóth Miklós.

Bács-Kiskun megyei szervezet

Elnökség:

Szabó Lászlóné elnök,
Z. Kovács Bertalan titkár,

Dinók Jánosné,
Bartha Lajosné,
özv. Harkai Ferencné.

Póttagok:

Jäger Olga,
Novák Ferenc.

Országos küldöttek:

Szabó Lászlóné,
Z. Kovács Bertalan,
Fekete Győző.

Békés megyei szervezet

Elnökség:

Kiss István elnök,
Vantara András titkár,
Gulyás Béláné,
Rózsa Dezsőné,
Kisvárdai Sándorné,
Petrics Jánosné,
Hőgye Mihály,
Machnyicz Mátyás,
Guti Sándorné.

Póttagok:

Török Imre,
Vass Katalin.

Országos küldöttek:

Rózsa Dezsőné,
Guti Sándorné,
Vantara András,
Kiss István,
Gulyás Béláné,
Petrics Jánosné,
Hőgye Mihály.

Pótküldöttek:

Machnyicz Mátyás,
Török Imre.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Elnökség:

Simon Gyula elnök,
Dr. Kiss László titkár,
Dr. Hohl József alelnök,
Horváth István,
Mezei Istvánné,
Hornvánszki Tivadar,
Bodnár Mihály.

Póttagok:

Péter István,
Papp Lajos.

Országos küldöttek:

Dr. Hohl József,
dr. Kiss László,
Simon Gyula,
Horváth István,
Mezei Istvánné,
Hornvánszki Tivadar,
Papp Lajos,
Mohácsi Ferenc.

Pótküldött:

Dr. Stefán Sándor.

Budapest és Pest megye

Elnökség:

Dr. Molnár Antal elnök,
Pinviczki György titkár,
Temmel Márta alelnök,
Auervek Imre,
Aratóné Vaspöri Teréz,
Borbély Lajosné,
Hirt Ignác,
Péger Ádám,
Rozemberczki Zoltán.

Póttagok:

Nagy Árpád,
Szauerné Fetter Terézia.

Országos küldöttek:

Aratóné Vaspöri Teréz,
Auervek Imréné,
Bartha Zsuzsanna,
Borbély Lajos,
Bölkény Ágota,
Buda Mária,
Csapó Endre,
Erhardtné Dr. Molnár
Katalin,
Fehér Anna,
dr. Földi János,
Gerdelics Ferenc,
Hirt Ignác,
Hunyadi László,
Ivicsics István,
Kiss János (Budapest),
Kovács Sándor,
Kuminka Györgyné,

Lak István,
dr. Molnár Antal,
Nagy Árpád,
Németh Tamás,
Nagy László (Vác),
Péczka János,
Pinviczki György,
Rozemberczki Zoltán,
Szabó András,
Szigeti Sándor,
Töröcsik Pál,
Varró Attila.

Pótküldöttek:
Tánczos Lajos,
Kroll Zsuzsa,
Kirner Gusztáv.

Csongrád megye

Elnökség:
Dr. Jáksó László elnök,
Suti Lajos titkár,
Rózsahegyi Sándor,
Barna Mihály,
Szabó István,
Klimász Sándorné,
Tóth Károly.

Póttagok:
Dr. Bordás Bálintné,
Takács Imréné.

Országos küldöttek:
Dr. Jáksó László,
Suti Lajos,
Rózsahegyi Sándor,
Barna Mihály,
Szabó István,
Tóth Károly.

Pótküldött:
Takács Imréné,
Farkas Mátvás.

Fejér megyei szervezet

Elnökség:
Hutzler Gyula elnök,
Gibba Andor titkár,
Winter Antal alelnök,
Bányoczi István,
Borbás Zoltánné.

Póttagok:
Hacsek József,
Sulyok Jenő.

Országos küldöttek:
Bányoczi István,
Borbás Zoltánné,
Gibba Andor,
Egyed Ferenc.

Győr-Sopron megye

Elnökség:
Felszeghy Pál TB elnök,
Barabás Imre elnök,
Nagy Ernő titkár,
Czelter István,
Gombos István,
Hoffer Imre,
Huszár István,
Pollainé Fettik Ilona,
Sallai Anna,
Skerlanitz Sára.

Országos küldöttek:
Barabás Imre,
Janes Gyula,
Nagy Ernő,
Pollainé Fettik Ilona.

Hajdú-Bihar megye

Elnökség:
Csanády József elnök,
Csengeri József titkár,
Markella Istvánné,
dr. Nagy Sándor,
Pálfi Ferenc,
Rózsa Dezső,
Szalai Béláné.

Póttagok:
Schömperger Sándor,
dr. Szél Lajos.

Országos küldöttek:
Csanády József,
Csengeri József,
Csapó Béla,
Geriné Jóna Ilona,
Horváth Istvánné,
Markella István,
Markella Istvánné,

Pálfi Ferenc,
Rózsa Dezső,
Rózsa László,
Szabó József,
Szalai Béláné,
dr. Szél Lajos.

Pótküldöttek:
Lajtai Árpád,
Nagy Imre.

Heves megye

Elnökség:
Vancsai Katalin elnök,
Hanuszka József titkár,
Papp Jánosné alelnök,
Borbély Lajosné,
Kozák Lászlóné,
Simon Gyuláné,
Forgács Mihályné.

Póttagok:
Balogh Ferenc,
Selmeczi György.

Országos küldöttek:
Vancsai Katalin,
Hanuszka József,
Borbély Lajosné,
Kozák Lászlóné.

Pótküldöttek:
Papp Jánosné,
Fuxreiszter Judit.

Komárom megye

Elnökség:
Luk János titkár,
Várvölgyi János elnök,
Csendes Lászlóné,
Fodor Józsefné,
Balogh Pál,
Frecska József,
Horváth László.

Póttagok:
Heri János,
Novotny Lajosné.

Országos küldöttek:
Luk János,
Horváth László,

Heri János,
Várölggyi János.

Pótküldöttek:

Frecska József,
Novotny Lajosné,

Nógrád megye

Elnökség:

Mihály Sándor elnök,
Szoó Gyula titkár,
Gordos Jenőné,
Koperla Lajosné,
Szabó János.

Póttagok:

Dudás Béla,
Sirkó Vilmosné.

Országos küldöttek:

Gordos Jenőné,
Szoó Gyula,
Mihály Sándor,
Koperla Lajosné,
Szabó János.

Somogy megye

Elnökség:

Csik Lajos elnök,
Forró József titkár,
Bali István,
Dékány György,
Juhász Imre,
Horváth Gyula,
Zsebi Károly.

Póttagok:

Mirkovics Lászlóné,
Végh István.

Országos küldöttek:

Bali István,
Csik Lajos,
Forró József,
Horváth Gyula,
Juhász Imre,
Végh István,
Zsebi Károly.

Pótküldött:

Mirkovics Lászlóné.

Szabolcs-Szatmár megye

Elnökség:

Klepács András elnök,
Szabó József titkár,
Nagy György alelnök,
Dankó Andrásné,
Proksa János,
Illés Endre,
Tóth László.

Póttagok:

Légrádi Zoltán,
Kazimér László.

Országos küldöttek:

Nyúl Győző,
Klepács András,
Szabó József,
Szabó Ferencné,
Kazimér László,
Dán Sándor,
Proksa János,
Légrádi Zoltán,
Illés Endre,
Dankó Andrásné.

Pótküldöttek:

Nagy György,
Tallai Mihály.

Szolnok megye

Elnökség:

Kása József elnök,
dr. Baranyi Imréné titkár,
Keresztfalvi József,
Ferenczi István,
Balázs Istvánné.

Póttagok:

Fórizs László,
Virágh Bálintné,
Ér Istvánné.

Országos küldöttek:

Dr. Baranyai Imréné,
Fórizs László,
Kása József,
Keresztfalvi József.

Pótküldöttek:

Kiss Endre,
Fekete Sándorné.

Tolna megye

Elnökség:

Nagy Györgyné titkár,
Schönweitz József elnök,
Bóna János,
Götlinger Ferencné,
Kiss Irén,
Kovács Lászlóné,
Lengyel Tiborné,
Tálas István,
Vancsai János.

Póttagok:

Dávid József,
Reich Ferenc.

Országos küldöttek:

Nagy Györgyné,
Holló Mihály,
Huth János.

Pótküldött:

Vida Istvánné.

Vas megye

Elnökség:

Sági Ferenc elnök,
dr. Szabó Károly titkár,
Hegedűs László,
Kozák Miklós,
Somogyi Lászlóné.

Póttagok:

Nagy Lászlóné,
Dohány Lajos.

Országos küldöttek:

Dr. Szabó Károly,
Hegedűs László.

Veszprém megye

Elnökség:

Sebők Miklósné elnök,
dr. Szőke László titkár,
Bóthy József,
Erhardt Károly,
Kovács Imre,
Takács László,
Bátor Árpád.

Póttagok:

Kiss Pál,
Simon Gábor.

Országos küldöttek:

Sebők Miklósné,
dr. Szőke László,
Erhardt Károly,
Bátor Árpád.

Pótküldött: Fodor Tamás.

Zala megye

Elnökség:

Vasicsek József elnök,
Illés Imre titkár,
Nagy Tibor,
Sirok János,
Krégár Tibor.

Póttag:

Sulyok Attila.

Országos küldöttek:

Illés Imre,
Vasicsek József,
Szabó Gyula.

Pótküldött:

Pusztai Lajosné.

Nyúl Győző elvtárs, a VGYOSZ központi elnökségének december 17-i ülésén Szabolcs-Szatmár megyei küldötti megbízatásáról lemondott.

Elnézést kérek a kedves Olvasótól, hogy a taggyűlési viták felszólalóinak nevét nem írtam meg, de erre azért nem volt mód, mert a cikket jegyzőkönyvek alapján készítettem és 4 megyei szervezet a jegyzőkönyvben csak a felszólalások témáját szerepeltette, és a felszólalók számát közölte.

Kívánjuk, hogy a megválasztott elnökségi tagok és küldöttek jó egészségben és eredményesen tevékenykedjenek az elkövetkezendő öt év folyamán a vakügy fejlődése érdekében.

Gerdelics Ferenc

Elnökségi ülés

**TUDÓSÍTÁS A VGYOSZ
KÖZPONTI ELNÖKSÉGÉNEK
1987. DECEMBER 17-ÉN
TARTOTT ÜLÉSÉRŐL**

Jelen voltak: dr. Jáksó László elnök, Barna Zoltán alelnök, dr. Bódi István főtitkár, Erhardt Józsefné dr. Molnár Katalin, Gerdelics Ferenc, dr. Hohl József, Kiss Sándor, Lak István, Nagy Ernő, Pinvicki György, dr. Szabó Károly, dr. Szél Lajos elnökségi tagok, dr. Molnár Antal elnökségi póttag, Kisgyörgyné Cziráki Andrea a Szociális és Egészségügyi Minisztérium főelőadója, a szövetség instruktora, Daru Gerőné hivatalvezető helyettes, Pálffy Lászlóné párttitkár, Nyúl Győző szb-titkár, és az első napirendi pont tárgyalásánál dr. Szigeti György, a Baranya megyei szervezet titkára. Csengeri József alelnök igazoltan volt távol.

Dr. Szigeti György beszámolót terjesztett elő a szövetség Baranya megyei szervezetének munkájáról. A baranyaiak 1967-ben 47 főnyi tagsággal váltak le a Somogy megyei szervezetről. A jelenlegi taglétszám 560 fő. A megyei elnökség demokratikus szellemben, kollektív munkamegosztással dolgozik. Kitűnő helyiséggel rendelkeznek. A hatóságokkal, a politikai és társadalmi szervezetekkel kiváló a kapcsolatuk. A Pécsi Orvostudományi Egyetem utolsóéves hallgatóinak évente előadást tartanak a vakok helyzetéről, és ismertést adnak a vakügyi segédesz-

közökről. A tagságnak mintegy 20%-a dolgozik, különböző munkaterületeken. Eleven egyesületi életet alakítottak ki, melynek keretében minden hétfőn és csütörtökön különböző célú tagösszejeveteleket tartanak. A csütörtöki klubnapokon orvosi szolgálat is van. Közvéleménykutatás alapján különböző témájú ismeretterjesztő előadásokat tartanak. Legalább tíz jelentkező esetén telefonalközpont-kezelői tanfolyamot szerveznek a Posta Igazgatóság segítségével. Minden évben rendszeresen oktatják a pontírás-olvasást. Az utóbbi két esztendőben angol nyelvtanfolyamot is indítottak. Gondot fordítanak a családlátogatásra. A testvérvárosi kapcsolatokban a finnországi Lahti, a jugoszláviai Eszék és az ausztriai Graz városok vakügyi szervezeteivel fejlődő együttműködést alakítottak ki. Hazánk különböző tájaira, esetenként külföldre is, kirándulásokat szerveznek a tagság részére, kedvezményes áron. Az üdültetési lehetőségeket a boglárlellei, zalakárosi és SZOT beutalókkal kielégítőnek tartják. A Központi Elnökség örömmel vette tudomásul, hogy a baranyai tagság helyzete javult a megyei elnökség és a szervezet dolgozóinak munkája nyomán.

A referátumot a testület elfogadta és úgy határozott, hogy

a Baranya megyei szervezet elnökségét jegyzőkönyvi dicséretben részesíti.

Ezt követően dr. Jáksó László, a munkáltatói bizottság vezetője személyi jövedelmekkel foglalkoztat. Egyebek között bejelentette azt is, hogy fegyelmi vétség nem merült fel. Közölte továbbá, hogy mivel a választások során a tagság a főtítkárt országos küldötté nem választotta meg, így az 1988. évben dr. Bódi István nyugdíjba vonul.

A tárgysorozat következő pontjában — dr. Bódi István előterjesztése alapján — az 1988. március 12—13. között tartandó Országos Küldöttközgyűlés programját, lebonyolítását, valamint a szükséges szervezési és technikai kérdéseket tárgyalták meg a jelenlevők.

A testület alaposan megvitatatta Nyúl Győző Szabolcs-Szatmár megyében történt országos küldötté való megválasztását. Az ügyvel kapcsolatban felolvasták Szabó József Szabolcs-Szatmár megyei titkár levelét is, melyet dr. Jáksó László elnöknek küldött. Nyúl Győző jelöltetésének kérdésében elsősorban az alapszabályban is rögzített választási területi elv megsértését hangsúlyozták.

A vitában Kisgyörgyné Cziráki Andrea kijelentette, hogy a minisztérium a választásokba nem kíván beleavatkozni, vagy azt befolyásolni; sajnálja, hogy dr. Bódi Istvánt nem választotta meg küldötté a tagság. Nyúl Győző, meghallgatva az ügyvel kapcsolatban kinyilvánított véleményeket, bejelentette, hogy Szabolcs-Szatmár

megyei országos küldötti megbízatásáról lemond. Az elnökség a bejelentést elfogadta és az ügyet lezárta.

Dr. Bódi István a bejelentések során tájékoztatta a testületet, hogy a Soros alapítvány révén 150 darab magnetofont kapott a szövetség, melyeket az előírásoknak megfelelően tartós használatba adhatnak. Az elnökség megbízásából kölcsönzési szabályzatot készítettek, melynek értelmében a tanulóknak és a vakügy érdekében dolgozó munkatársaknak kölcsönözhető a készülékek, javításuk a használót terheli.

A Budapesti Állami Vakok Intézete 1988. január 1-től közvetlenül a Szociális és Egészségügyi Minisztérium felügyelete alá került. A szakmai felügyeletet a minisztérium a szövetséggel közösen látja el. Az erről szóló írásbeli megállapodást felolvasás után tudomásul vették.

December 10-én Pozsgai Imre elvtárs, a Hazafias Népfront főtítkára fogadta a szövetség képviselőit. A megbeszélés a kapcsolatok erősítését szolgálta.

Az ülés az elnök zárszavával ért véget.

Gerdelics Ferenc

Megyei szervezeteink életéből

KITÜNTETÉS

BROZOVICS MIHÁLY népi fafaragó „Kiváló Társadalmi Munkás” kítüntetést kapott.

Tiszakécskel tagtársunk a kigyerekek kedvence lett az ország több részén. Legutóbb a soroksári óvoda részére készített fából faragott gyerekkapadicsomot. Lovak, ökrök szekérrel, kis faház, telefonfülke, hinta és még sok remekbe szabott játék bizonyítja, hogy a kítüntetést nem érdemtelenül kapta.

GRATULÁLUNK!

SOMOGY MEGYEI HÍREK

Körzeti csoportjaink kirándulásai 1987-ben

Megyei szervezetünk körzeti csoportjai az elmúlt évi kirándulásaikon hagyományosan hazánk gyógyfürdőit keresték fel. Ezek az utazások nemcsak szó-

rakozást, új ismeretek szerzését, hanem felüdülést és gyógyulást jelentenek.

A kirándulások sorát a Nagyatádi Körzeti Csoport nyitotta meg, június 23-án Zalakarosra utaztak.

A kaposváriak is Zalakarosra mentek június 27-én. Erre az alkalomra a Kaposmérői Látinka Sándor Tsz díjmentesen bocsátotta autóbuszát a kirándulók rendelkezésére.

A Marcali Körzeti Csoport két kirándulást is szervezett. Először július 18-án Zalakarosra utaztak. Ezen a kiránduláson a Marcali Városi Sportegyesület autóbuszát térítésmentesen vehették igénybe a résztvevők. Második útjukat Bükfürdőre szervezték. Útközben Kőszegen is időztek, ahol rövid városnézés során ismerkedtek a nagymúltú település-

*A marcali sorstársak zalakarosi kirándulása.
(Hazaindulás előtti várakozás a busznál)*

sel. Ehhez az augusztus 25-i utazáshoz a Marcali Vörös Hajnal Tsz 50%-os kedvezményrel bocsátotta autóbuszát az utazók rendelkezésére.

A kirándulások sorát október 2-án a siófokiak zárták. Ez a körzeti csoport hagyományosan Hévízre a Postás Gyógyüdülőbe utazott.

Szervezetünk vezetősége ezúton is köszönetet mond a társadalmi szervezeteknek, az intézmények vezetőinek és aktíváinak, valamennyi körzeti csoport elnökének a kirándulások szervezéséért, támogatásáért, sikeres lebonyolításáért.

Szülői munkaközösségi értekezlet Kaposvárott

A megyei szervezetünk keretében működő látássérült gyermekek szüleinek munkaközössége 1987. december 5-én, szombaton délelőtt 10 órakor tartotta értekezletét klubhelyiségünkben.

A tanácskozást megyei szervezetünk elnöke, e sorok írója nyitotta meg. Elmondta többek között, hogy a látássérült gyermekeket nem sajnálni, segíteni kell. Azon kell fáradoznunk, hogy a gyermekek élete, tanulása könnyebb legyen.

Ezután a szülői munkaközösség elnöke, Bognár Ferencné tartotta meg beszámolóját. Beszélt a vak és gyengénlátó gyermekek neveléséről, ezzel kapcsolatban néhány módszert ismertetett. Foglalkozott az általános iskolai tanulmányaikat befejezők pályaválasztási lehetőségeivel.

A beszámoló után a szülők elmondták a neveléssel kapcsolatos tapasztalataikat, gondjait. A felmerülő kérdésekre közösen próbáltuk megtalálni a megoldást, a feleletet. Az értekezlet fontosságát, eredményességét bizonyította az a tény, hogy már jó néhány feladatot megoldottunk, bár akad még

bőven tennivaló a vak és gyengénlátó gyermekek tanulása, továbbtanulása érdekében.

Szakmai értekezlet Kaposvárott

Megyei szervezetünk telefonalközpont-kezelőinek szakcsoportja 1987. december 16-án tartotta értekezletét klubhelyiségünkben.

Juhász Imre a szakcsoport elnöke nyitotta meg a tanácskozást, amely tulajdonképpen fórum jelleggel zajlott le.

Ezután Kovács Emil a Posta Távközlési Üzem szakoktatója mondott rövid beszédet. Szólt a telefonnal kapcsolatos gondokról. Elmondta, hogy várhatóan 1988 júniusában átadják az új főközpontot megyeszékhelyünkön, amely lényegesen javít a város és környéke telefonhelyzetén. Beszélt az új főközpont és az alközpontok kezelésével kapcsolatos munkákról.

Kovács Emil beszéde után, telefonalközpont kezelőink, munkájukkal kapcsolatos kérdéseket tettek fel, amelyekre a szakoktató válaszolt. A jelenlevők sok olyan hasznos és új dolgot ismerhettek meg, amely munkájukat segíti.

Karácsonyi ünnepségek

Megyei szervezetünk körzeti csoportjai az ünnepségeket hagyományosan évről évre megszervezik. A rendezvényeken részt vesznek a patronáló intézmények, üzemek képviselői is. 1987-ben az első ünnepséget december 10-én marcaliban tartották a helyi művelődési központban. Varga Gézáne a Marcali Körzeti Csoport elnöke üdvözölte a megjelenteket. Ezután az óvodások szavalatai,

énekszámai következtek. A gyermekek műsorának elhangzása után megyei szervezetünk elnöke mondott ünnepi beszédet. Beszédében az ünnep jelentőségét, a béke szerepét és egymás megbecsülését hangsúlyozta. Ezt követte Magyar Józsefnek a Marcali 15. számú ABC vezetőjének üdvözlő beszéde, aki átadta az üzlet Berzsenyi Dániel és Kállai Éva szocialista brigádja által készített karácsonyi ajándécsomagjait. Végezetül a jelenlevőknek szendvicseket, süteményeket és üdítőket szolgáltak fel, melyekkel a Kenyérgyár és a Bördíszmű Üzem Louis Corvalán szocialista brigádja vendégelte meg a résztvevőket.

A siófoki ünnepség a város Fogas éttermében volt, december 11-én délelőtt. Horváth Gyula a körzeti csoport elnöke köszöntötte a sorstársakat és a vendégeket. A beszéd után átadta tagtársainknak a Sió Áruház Mosolygó Antal szocialista brigádja, a balatonszárszói ÁFÉSZ és a siófoki MSZMP szervezete által készített ajándécsomagokat. Ezek után ebéd, majd baráti beszélgetés, zenehallgatás következett. Ezen az eseményen jelen volt a Somogy Megyei Néplap tudósítója is.

A Nagyatádi Városi Vöröskereszt Nyugdíjas Klubja december 17-én tartotta ünnepségét a Művelődési Központban; erre sorstársainkat is meghívták. Megnyitó- és ünnepi beszédet mondott dr. Szirtes István, a Nagyatádi Kórház főorvosa. Ezután a helyi I. számú Általános Iskola énekkara adott műsort. Az ünnepségen részt-

vevő üzemek szocialista brigádjai megvendégelték a jelenlevőket. Ezután a városi tanács ajándékként kiosztották a kis karácsonyi csomagokat.

A Kaposvári Körzeti Csoport zárta a karácsonyi ünnepek sorát; december 20-án délután volt a rendezvény. Az ünnepséget Kaposvárrott az ÁFÉSZ Irányi Dániel utcai klubhelyiségében megyei szervezetünk elnöke nyitotta meg. Ezután Juhász Imre a Kaposvári Körzeti Csoport elnöke mondott rövid ünnepi beszédet. Majd Bencze Józsefné klubvezető karácsonyi verseket olvasott fel. A felolvasás után Forró József megyei szervezetünk titkárának óvodás gyermeke, Forró Balázs szavalt el egy verset. A műsor végén szervezetünk kiségyüttese egy karácsonyi dalt játszott. Ezután a Kaposvári Termálfürdő Május 1. szocialista brigádjának tagjai vendégül látták a résztvevőket. Miközben kiségyüttesünk muzsikája szórazottatta a jelenlevőket, szervezetünk ajándékként kis karácsonyi csomagokat adott át a sorstársaknak Kovács Imréné ügyviteli dolgozónk. Ezt követően a Városi Tanács Szociálpolitikai Csoportjának előadója, Brolly Gáborné üdvözölte a résztvevőket, majd átadta intézménye ajándékát tagtársainknak.

Szervezetünk elnöksége ezúton is köszönetet mond az ünnepeket segítő, a sorstársakat megajándékozó intézmények, vállalatok dolgozóinak és a patronáló szocialista brigádoknak.

Csik Lajos

Hírek Borsod megyéből

Megyei szervezetünk vezetőségének az évi tervében szereplő munkákat a választások után az egyesület új vezetősége folytatta tovább.

1987. szeptember 30-án megyei szervezetünk helyiségében e hírek tudósítója Kaukázusi körutazás címmel tartott előadást útjáról. A kétórás útibeszámolót nagy érdeklődés kísérte.

November 26-án Tompa Mihály, múlt századi jeles költőnk életéről, munkásságáról dr. Szőnyi György sorstárs tartott másfél órás előadást. Az igen értékes és sikeres irodalmi esten harminc személy volt jelen.

December 4-én két tagtársunk fejezte be eredményesen a Braille-írás-olvasás tanfolyamot; a harmadik résztvevő betegség miatt halasztotta el vizsgáját. Szilágyi Józsefnél, a tanfolyam oktatójánál az 1988 tavaszán kezdődő újabb kurzusra Miskolcon négy sorstárs jelentkezett eddig. A Braille oktatás várhatóan, az említett időszakban Ózdon is megkezdődik, mivel ez iránt ott is komoly érdeklődés mutatkozik. Az Ózdon kezdődő oktatást is Szilágyi tagtárs vezeti.

December 4-én Ózdon a Városi Tanács termében az Ózdi Látássérültek Klubja és a Mozgáskorlátozottak Egyesülete közösen szervezett Mikulás-estet és öregek napja ünnepséget. A rendezvényen több mint 250 személy volt jelen. Minden résztvevő kapott mikuláscsomagot. Az ünnepségen általános iskolások és az Ózdi Művelődési Otthon Kun Béla kul-

túrcsoportja tartott műsoros előadást. A rendezvényen részt vettek a Városi Kórház részéről dr. Regéczi Mária szemész főorvos, a látássérültek klubjának elnöke; a Hazafias Népfrentből Füle Gyuláné, a Vöröskereszt szervezet részéről Csépanyi Józsefné, továbbá a Kohászati Üzemek három szocialista brigádja, a Centrum áruház és a City-taxi képviselője. A műsor és az ajándékozás után egy népi zenekar és egy dzsessz együttes szórakoztatta a jelenlevőket. Az ózdi sorstársak bebizonyították, hogy rövid idő alatt egy városban belül igen hasznos munkát végezhet a megyei szervezethez tartozó önálló klub, a helyi szervek és üzemek patronálásával.

Szeptemberben indult tagtársaink részére Miskolcon ötödik alkalommal a telefonalközpontkezelői tanfolyam, melyen 17 személy kezdte el a tanulást. December 14-én a tanfolyam hallgatói igen jó eredménnyel vizsgáztak. E 17 személlyel együtt megyénkben már 87 sorstárs végezte el eredményesen a telefonalközpontkezelői tanfolyamot. Ezek közül munkahely hiányában csak 35–40 tagtárs dolgozik e munkakörben.

December 16-án szervezetünk helyiségében nagyszerű öregek napját és karácsonyi ünnepséget tartottunk. Megyei szervezetünk titkára dr. Kiss László üdvözölte a megjelent 80 sorstársat és kísérőiket. Bejelentette, hogy 1987. december 10-től már szervezetünk helyiségében lehet megvásárolni a különböző vakügyi segédeszkö-

zöket. 1988 januárjától az SZTK-ban felírt vényre a különböző méretű fehér botokat is kiválthatják tagtársaink szervezetünk irodájában. Ezután a titkár elmondta, hogy a következő vállalatok támogatásával készülhetnek el a karácsonyi ajándécsomagok: Borsodi Vegyi Kombinát, Borsodi és Miskolci Élelmiszerkereskedelmi Vállalat, Böcsi Sörgyár, Szerencsi Csokoládégyár miskolci üzemegysége és a Vöröskereszt megyei szervezete. Az ünnepség résztvevői nevében Simon Gyula, megyei szervezetünk elnöke tolmácsolta köszönetünket az ajándékozó, segítőkész vállalatoknak, intézményeknek.

Dr. Szőnyi György nyug. református lelkész sorstársunk tartott ünnepi beszédet. A következőkben jelölte meg a karácsonyi ünnep üzenetét: a karácsony a szeretet, dicsőség, békesség és a jóakarát ünnepe. Beszéde befejezéseként a leszerelésről, a békéről és a békés egymás mellett élés fontosságáról szólt.

Ezután Simon Gyula, karnagy sorstársunk vezényletével szép karácsonyi műsort adott a szervezet kultúrcsoportja. A karnagy megemlítette, hogy 1988-ban húsz éve annak, hogy kultúrcsoportunk a megyei szervezet keretében működik. Ez az együttes nemcsak egyesületünkben, hanem más intézményekben, különböző rendezvényeken is szerepel.

Végezetül a résztvevők egy karácsonyi éneket énekeltek el, majd az ajándécsomagok kiosztásával ért véget az ünnepség.

Kis-Varga József

A fenyőfa alatt

Csongrád Megyei Szervezetünk Makói Körzeti Csoportjának tagsága 1987. december 18-án, ha szerényebb keretek között is, de annál bensőségebb karácsonyi ünnepségre jött össze a városi klubközpontban.

A jelenlevőket Rácz Sándor tanár klubvezetőnk köszöntötte. Ezután Pajor Gyuláné a Makói József Attila Művelődési Központ kultúrcsoportjának tagja, Ady Endre: Karácsony című versét adta elő. Ezt követően néhány erre az alkalomra írott saját versét olvasta fel. A meghatóan szép sorok után e cikk írója karácsonyi gondolatait mondta el. Ezután Lakatos Alfréd: Kiskarácsonyfa című versét Rácz Sándor olvasta fel. A versek után Barna Mihály megyei szervezetünk alelnöke mondott rövid beszédet. Majd a jelenlevők régi szép karácsonyi dalokat énekeltek.

A műsor után, teázás közben az idős sorstársak régi-régi karácsonyi szokásokat, történeteket elevenítettek fel. Az egyik tagtársunk hosszú ideig csordás, pásztorember volt. Karácsony szentestéjén járták a falut, a tehenes gazdák házainak kapuja előtt addig durrogattak, pattogtattak a karikásostorral, amíg a ház apraja, nagyja ki nem tódult az utcára. Akkor a pásztor egy karácsonyi köszöntőt mondott, amiért a gazdaasszonytól egy dúc- vagy egy fonottkalácsot kapott, míg a gazdától egy kupica pálinkát.

Egy másik idősebb sorstársunk elmesélte, hogy régen hogyan ülték meg a karácsonyestét. Az előző nap volt a karácsony böjtje. E napon aszalt meggyet, aszalt szilvát főztek. Ezt eszegették, majszolgatták, egésznap mást nem ehettek. Estefelé a frissen mázolt és homokkal felhintett szoba földjére az asztal alá egy kast (kosár) helyeztek, melybe szénából, szalmából fészket formáltak. Ennek közepébe raktak három tyúktojást, néhány cső tengerit és egy-egy „acskó” árpát, búzát meg rozst. Az asztalon pedig mákos-, diós-, lekvárosguba, egy tányérban pucolt fokhagyma, a másik tányérban dióbél, a harmadikban alma, ezeken kívül egy egész kenyér, kalács, bejgli és egy üveg méz volt. Este asztalhoz ült a család és addig nem mozdulhatott senki, amíg végig nem kóstolta mindet. Először is mézet szedett ki mindenki magának és abba mártogatta a gerezd fokhagymát, dióbelet és a szeletekre vágott almát, utána következett a guba, a kalács és a bejgli. Az asztal alatt volt még egy kanta (kanna) is vízzel, benne egy egész almával. Ebből is kellett inni és csak azután lehetett az asztal mellől felállni. Azt tartották, hogy aki az étkek sorát karácsony este végigeszi egész évben egészséges marad.

Ilyenek és ehhez hasonló elbeszélések elhangzásával telt el az ünnepség további része.

Szabó István

Búcsú 1987-től

Már születésekor is bajok voltak, mert a rádiókabaré sem jószolt neki rózsás jövőt; ez pedig már nagy szó, mert ott aztán csak tudnak prognosztizálni!

„Ó” azért minden előzetes, kellemetlen jóslat ellenére mégiscsak megszületett. Aztán nőtt, növekedett; teltek, múltak hónapjai, és — a jóslatoknak megfelelően — valóban kimutatta foga fehérjét: hozott aszályt, áremelkedést, háborúsodott...

Am, ahogyan növekedett hónapjainak száma, oly mértékben öregedett is, lanyhult, gyengült hetvenkedése. Ezért határozott, hogy gondosan kitervelt, de végrehajthatatlanul maradt bosszantásainak egy részét átengedi később születendő kisöccsének, 1988-nak, remélve azt, hogy az, tán még nála is duhajabb lesz!

Így aztán, az ilyenkor szokásos év végi számadáskor arra gondolok, hogy talán még jön olyan idő is, amikor nemcsak barátsággal, hanem kifejezetten szeretettel emlegetjük azt a sokat szidott 1987-et; mert azért voltak neki jó tulajdonságai is, legyünk csak tárgyilagosságok. Megőrizte számunkra a békét — kontinensünkre gondolok itt elsősorban — de némi reménysugarat is nyújtott arra nézve, hogy a béke hosszú távra, és a világ egyéb részeire kiterjesztve is, valóra válhat, nemcsak tűnő délibábként mutogatja tükörképét a távoli horizonton, a békére szomjas emberiség szemei előtt.

Arról már menet közben, folyamatosan beszámoltam, hogy szűkebb „családunknak”, vagyis a debreceni intézetnek mit is adott 1987, így csak az utolsó negyedév eseményeiről adnék hírt röviden.

Október 16-ával kezdetét vette a lakók rendszeres, napi kulturális foglalkoztatása. Ezt a feladatot jelenleg Melinda nővér látja el, aki délelőtt és délután is felolvasást tart. (Napi sajtó, valamint szépirodalmi művek kerülnek felolvasásra.) Az irodalmi tájékoztatáson túlmenően még zenehallgatással is szórakoztatnak bennünket. Mindezekon kívül időnként meghívott előadók is tartanak előadásokat különböző közérdekű témákból. Így pl. Misley Győző nyugalmazott tanár történelmi és vallástörténeti előadásokat tart, nagy érdeklődéssel kísértén. Dr. Solymos László, ugyancsak nyugalmazott tanár pedig útleírásokkal gazdagítja a hallgatók érdeklődési körét.

Ezek a foglalkozások valóban hasznosak; egyrészt, mert tartalmasabbá teszik egyébként egyhangú életünket, másrészt pedig — az állandó összezárt-ságból eredő ingerlékenységre való hajlamunkat csökkenti, megnyugtatólag hatnak idegeinkre, közérzetünkre.

Az utóbbi hetek krónikájához tartozik az a kellemetlenség is, hogy időről időre akadozik a központi fűtés. Ezt a klinikától kapjuk, és sajnos, a legváratlannabb időpontokban hűlnek ki a radiátorok, hol az egyik, hol

pedig a másik szinten, néha egész éjszakára is! Mínusz 12 fokban hidegben bizony ez nem valami kellemes érzés! Csak azért említem ezt a negatívumot (ez nemcsak Celsius fokban értendő), nehogy közirigység támadjon másokban gondtalan életünkért.

Év közbeni „jó viselkedésünk” bizonyosságot nyert azáltal, hogy a főnövér szervezésében és vezetésével, meglepetésként bensőséges, családi hangulatú előkarácsonyt rendeztek a nővérek, december 18-án este. Csillogó fenyőfa, feldíszített ebédlő várt bennünket. A vacsora is ünnepi volt: házi készítésű sült csirke, franciakrémes, majd üdítő. Végezetül és meglepetésként, ajándékkul egy-egy édességcsomag is jutott mindenkinek. Bizony, erre senki sem számított! Nos, hát azért mégiscsak szeretnek bennünket...!

Vacsora után Tamáskó Sándor igazgatóhelyettes kívánt kellemes ünnepeket, és jó mulatást. Az ám: jó mulatást, mert ezt a végszót követően szinte azon nyomban megszólalt szövetségünk Hajdú-Bihar megyei szervezetének tánczenekara, és ezzel percek alatt forró lett a hangulat. Táncolt, aki csak moccanni bírt!

Így telt el a mi kis zártkörű előkarácsonyunk, ilyen kellemesen, hangulatosan. Őszinte köszönet érte mindenkinek, aki részt vett a létrehozásában.

A zenekart pedig illesse külön elismerés a remek számokért. Szép volt fiúk!

Isten veled, 1987,

Isten hozott, 1988.

BUÉK!

Szonda Klára

A fűszerekről

Létfenntartásunk alapja az étkezés, de nem mindegy, hogy étteleinket hogyan készítjük el. Egy-egy ország kulturális és gazdasági élete alapvetően megszabja lakóinak életét. Ma már hazai igényeink is jobban megnöttek, és egyre jobban vágyunk a változatosan elkészített ételekre. A nemes aromájú bel- és külföldi fűszerekkel ezt könnyen el is érhetjük. Sokan azonban — különösen az ifjú generáció — nem ismerik azokat a fűszereket és konyhanövényeket, amelyekkel mindennapi étteleinket ízletesebbé és változatosabbá tehetjük, pedig a fűszereknek nagy jelentősége van az egészséges ételmezésben. Újabban feltámadtak olyan fűszerek, amelyek lassan a feledés homályába merültek, pedig nagyanyáink konyhájában úgyszólván mindennaposak voltak. Ezeket a fűszereket nagyanyáink nemcsak használták, hanem kertjükben természetették is. Ezzel szemben ma a boltban vett borson, paprikán, köményen, majorannán kívül alig ismerünk egyebet. Akik régi, híres mesterek szakácskönyveiben lapozgatnak, gyakran találkoznak olyan fűszerekkel, amelyek a ma embere számára ismeretlenek, pedig abban az időben minden nap használatosak voltak. A fűszerek sok örömet tartogatnak számunkra is, forduljunk hát hozzájuk bizalommal. Próbáljunk ki egy pár ősréginek hitt fűszert, s nem fogunk csalódní. Szeretnék néhány hasznos tudnivalót elmondani a lap olva-

sóinak, melyet én is egyszerűen könyvekből tanultam.

Korunkban a zöldségfélék fokozottabb használata folytán a táplálkozás a vegyes, könnyebb ételek felé tart. Ez sem nélkülözheti azonban az ízesítő, fűszerező anyagokat, sőt, az egész világon terjed az ízes, fűszeres ételek divatja, mert ezeknek a már mindenhol kapható fűszereknek étvágyjavító, s emésztést elősegítő hatásukon kívül gyógyhatásuk is van. Pl.: a majoranna, ez a kedvelt, ízes fűszer szabályozza a bélműködést, és görcsoldó hatása. A kapor, a népeknek régi, kedvelt fűszere, amely egyszersmind étvágygerjesztő, szélhajtó, gyomorerősítő is, és a puffadást is gátolja. A háziasszony, amikor a kelkáposzta főzelékbe konyhaköményt tesz, akkor csak a fűszerezésre gondol, pedig ezzel családja számára az étel könnyebb emésztését is elősegíti. Sorolhatnám még tovább a példákat, de mivel néhány étel és ital fűszerünkről részletesebben szeretnék szólni, most elégedjünk meg azzal, hogy a fűszerek mértékletes használata egészséges, ezt a legújabb kutatások is igazolják. A táplálkozástudomány bebizonyította a fűszerek jelentőségét és azt, hogy a szag- és ízanyagok rendkívül fontosak az emberi szervezet számára. Elősegítik a gyomornedv kiválasztódását és az anyagcsere-folyamatok serkentését. A finom aromájú anyagok egyszerre hatnak az ízlelésre és a szaglásra. Az ügyes háziasszony sokat tehet annak érdekében, hogy jól ösz-

NŐK RÉSZÉRE

széallítot étrendje és megfelelően fűszerezett fogásai elősegítsék a szervezet emésztő munkáját.

A korszerű főzés, ízesítés el-sajátítása nagyon is fontos, mert a nem helyesen fűszerezett és túlszírozott étel ártalmas az egészségre. Helyesen fűszerezni nem olyan könnyű, mint némelyek hiszik. E téren a tapasztalat és az érzék a döntő. A fűszerek sok-sok fajtájának használatát is csak kevesen értik. Legtöbben néhány ismert, túlnyomórészt külföldi fűszerfélékre szorítkoznak, s ezeket is jóformán gondolkodás nélkül éppen csak belerakják az ételekbe. Újabban egyre nagyobb a fűszerbőség, ugyanakkor néhány hazai fűszernövényt egyáltalán nem veszünk figyelembe. Ki ismeri ma már a rozsmaringot és ki tudja róla, hogy levesek, mártások, valamint vadas ételek főzéséhez, sütéséhez kiválóan alkalmas. Melyik kertben nő még bazsalikom, borsikafű, citromfű?

A fűszerek eredetük szerint kül- és belföldi fűszerekre, míg növényi részek szerint termésekre, magvakra, virágokra, virágrészekre, levelekre, héjrészekre és gyökerekre oszlanak. Megjelenési formájukat tekintve a fűszernövények frissen, szárítva, egész és őrölt állapotban kerülnek forgalomba.

Ánizs: jellemző, kellemes illata a köménymagra emlékeztető, de annál erősebb illatú, édes, aromás fűszer. Mint fűszert, az egész világon sokoldalúan használják fel. A Szovjetunióban nemzeti fűszerként értékelik. Felhasználható vörös-

káposzta, tök, cékla, stb. főzelékekbe. Vadas ételek, mártások ízét előnyösen érdekessé tehetjük egy parányi ánizzsal. Édességeknél, — gyümölcsrizs, kompót — pudingok, és egyes vidékeken kenyérsütésnél, sós süteményeknél — néha köménnyel, vagy édeskömény-nyel együtt — használják. Itálókban is közkedvelt. Gyógyhatása miatt étvágyjavító, emésztést serkentő, vértisztító, hurutoldó, idegerősítő, felfúvódást gátló, gyomor-, bél- és epebántalmak elleni szerként is használják. Természetesen az egészséges ember számára is hasznos fűszer. A gyermekgyógyászatban, mint szélhajtó szinte nélkülözhetetlen. Gyógyszerekhez ízjavítóként is adják.

Bazsalikom: kellemes, szegfűszegre emlékeztető, fanyar illatú, pikáns ízű fűszernövény. Általánosan is ismert és kedvelt fűszer, mely a kereskedelemben morzsolt állapotban került forgalomba. Tároláskor ügyeljünk arra, hogy fénytől óva légmentesen legyen lezárva. Mint fűszer — különösen az igényes konyhákban — sokoldalúan kerül felhasználásra. Levesekben, főzelékekben, különösen fehérbabbban, salátákban, szószokban, pácokban, sülttekben, mártásokban, darált húsokban, halételekben, kolbászárukban, növényi ecetek készítésénél, továbbá ecetes- és vizes uborka eltevésénél remek aromát kölcsönöz. Egyes halételek készítésénél zsályalevéllel és rozsmaringlevéllel együtt, kiváló, illatos körítést nyerhetünk. Teáját gyomorerősítőként használják. Alkalmas még: étvágygerjesztőnek, felfúvódás

ellen, gyomorfertőzés gyógyítására, köhögés csillapítására, vízajtásra, idegnyugtatóra, valamint vesegyulladás csökkentésére. Külsőleg toroköblítésre és kelések érlelésére szolgál.

Borsikafű: jellegzetes, borsra emlékeztető illatú és ízű növény. A borsnál kevésbé veszélyes, s érdekes aromája miatt kedvelt húsipari és háztartási fűszernövény. Bableves, babfőzelék, burgonyaételek, káposztafélék, saláták, húsételek, gombás ételek, kolbászárúk, vadpácok, majonéz és különféle mártások, ecetes és vizes uborka fűszere. Használatával takarékosan kell bánni, mert erős aromája keserűvé teheti az ételt. Ezért ne főzzük az étellel, hanem a főzés befejezése előtt pár perccel kell hozzákeverni. Diétás konyhák étrendjében igen használatos, mivel a fekete borsot lehet vele pótolni. Egyben gyógyhatása is van, tehát ajánlható a diétásoknak, akik a borstól elvannak tiltva. Egyébként gyomorerősítő, görcsoldó, étvágygerjesztő, bélféregirtó, felfúvódást gátló hatása miatt is nagyon értékes.

Borsmenta: mint teanövény nagyon ismert, azonban kevesen tudják, hogy levelei a konyhában igen sokszor jó szolgálatot tesznek. Egyes külföldi államokban az ürühúst és más sültet is borsmenta-szósszal szervírozzák. Általában erősen illatos mentaíze miatt mint fűszert, nálunk csak elvétve használják, pedig pl. gyümölcssalátáknál egy pár levelecske pikáns, érdekes ízt ad. Ugyancsak pompás ízt kölcsönöz ka-

kukkfűvel és majoránnával együtt, pulykatöltelékként. Használata mindezeken kívül rendkívül egészséges, mivel emésztési zavaroknál, felfúvódásnál, gyulladásnál, menstruációs zavaroknál jó szolgálatot tesz. Használják még likőripari és kozmetikai készítményeknél is.

Gyömbér: a növény gyökértörzse szolgáltatja a fűszert, amelynek feldolgozási módja szerint több változata is ismert: a hámozatlan fekete és a hámozott fehér. Kitűnő gyomorerősítő, étvágyjavító, emésztést elősegítő, zsíros ételek utáni telítettség érzését is csökkenti. Nálunk vágott állapotban, míg egyes országokban őrölve, sőt kandirozva is forgalomba kerül. Egyes levesek, hús, bab, burgonya, gyümölcsleves, kompót, szószok, egyes angolosan készített húsételek kitűnő ízesítője. Intenzív aromája miatt ízesítésével takarékosan kell bánni. Uborka, tök és gyümölcsök eltevésénél, cukrászati készítményeknél is használják. Angliában és Amerikában a híres Ingver sört készítik belőle. Felhasználják még a likőriparban és a fűszerkeverékek készítésénél.

Rozmaring: leginkább a francia és olaszos ételek ízesítője, a fűszer jellemző, enyhén kámporra emlékeztető keserű, aromás ízű. Többféle mártás, vad- és szárnyas sülték, főleg zsíros húsételek, töltelékek, gombás készítmények, s ecetes halféleségek kedvelt fűszere. Különösen jó zsályával, hagymával együtt pácok, szószok és bárányhús ízesítésére, illatosítására, őz és szarvas, de nyúl-

hús ízesítésére is kiváló, ha párolás közben a húsokat meghintjük vele. Mint minden áthatóan aromás fűszert, így ezt is óvatosan kell adagolni, száraz helyen, jól záró edényben kell tárolni. Nyersen, vagy szárazon fürdővízbe téve illatosít és felfrissít. Egyébként a rozmaringból készített forrázatot ideg- és gyomorerősítőül, epehajtóul, görcscsillapítóul, kellemtelen, klimaxos tünetek megszüntetésére fogyasztják.

Szerecsendió: leveket, főzelékeket, vagdalt húsokat, gombócokat, mártásokat, meleg, sajtos ételeket, sütőipari

és cukrászati készítményeket ízesítenek vele. Kitűnő ízű lesz tőle a krumplis fánk, a zsírban sült hal, a gomba — vagy tojásrokett. Nagyon érdekes, pikáns ízt kölcsönöz a krumpli- és zellersalátának. Gyógyhatása emésztési zavaroknál, savtúltengésnél is közismert. Ügyeljünk arra, hogy a szükséges mennyiség lereszelése mindig az étel elkészítése előtt történjen. Így az aromája nemvész el. A megmaradt szerecsendiót eltehetjük, s legközelebb ismét csak a szükséges mennyiséget reszeljük le belőle.

zene

NÉMETH TAMÁS

Megismerni, gyönyörködni, vetélkedni...

JELENTKEZZÉK ÚJ ZENEI
VETÉLKEDŐNKRE!

A nagy osztrák zeneköltő, Franz Schubert (1797—1828) életművére emlékezik a világ ez évben, halálának 160. évfordulója alkalmából. A bécsi klasszikusok — Haydn, Mozart, Beethoven — művészetének folytatója, a romantika hajnalának hírnöke a szerény, kissé félszeg, de szabadlelkű, lobogó fantáziájú és igen rövid életű Schubert, akit a „dalok fejedelme” elnevezéssel illetett az utókor. Valóban: a mintegy hatszáz dal szerzője ebben a műfajban is remekműveket alkotott, a zeneirodalom gyöngyszemeit. Emellett futotta erejéből kilenc szimfónia, számos zongó-

raszonáta, rögtönzés (Impromptu) és kamarazenei műalkotásaira. Íme, Ő az a zseniális komponista, akire zenei szakosztályunk elnöksége is emlékezni kíván a tagtársakkal együtt, egy Schubert-vetélkedő keretében.

Ezúttal egyéni szereplésükre számítunk a vetélkedőben. Erre november, december hónapban kerül sor. A felkészülés magnetofonkazetták alapján történik. Az életművet zenei szemelvényekkel bemutató hangzóanyag műsorideje kb. 100 perc lesz. A vetélkedőn csak a kazettásanyagból kapnak kérdéseket, tehát egyéb felké-

szülési forrásra nem lesz szükség.

Aki a versenyen részt vesz, ajándékba kapja a zeneköltő munkásságát bemutató kazet-tákat, amivel kis házi könyvtárát megalapozhatja. (Emlékeztetőül megjegyzem, hogy kölcsönözhető a hangoskönyvtárból Kodály Zoltán és J. S. Bach művészetét és életútját ismerető anyag is. Ezen szerzők is szerepeltek szakosztályunk vetélkedői sorában.)

A versenyre jelentkezhet

szövetségünk minden tagja a zenetanárok kivételével. A verseny díjazására 9000 Ft, azaz kilencezer forint áll a zsűri rendelkezésére. Jelentkezni lehet 1988. március 18-ig Kirner Gusztávnál, a szakosztály titkáránál (munkaidőben a 225-880-as telefonszámon), vagy Dombovári Ferenc kulturális főelőadónál a VGYOSZ címén (Budapest XIV., Május 1. út 47.).

Megtisztelő érdeklődésükre számít az elnökség!

NÉMETH TAMÁS

Lucanapi „szeansz”

avagy 30 lelkes ember egy hideg teremben

Azt tartja a hagyomány — vagy netán a babona? —, hogy ha a lányok tizenkét cédulára felírnak egy-egy fiú nevet és lucanapján kezdik a cédulákat kihúzni (mindennap egyet), akkor karácsony szentestéjére megmaradó egyetlen cédulán azt a nevet olvashatják, aki majdan a férjük lesz.

— Hogy ez az állítás mennyire igaz, azt minden érdekelt kipróbálhatja kísérleti úton. A mi esetünkben 21 név került a „cédulák”-ra, azaz a „beszélő számítógép” (Brailab) memóriájába, hogy Varró Attila zenetanár kollégám rábeszélésére kisorsolja a versenyzők rajtszámát. Miután a gép minden játékost a helyére parancsolt, kezdetét vehette az utazás, mely „Hangzória”-ba röpített bennünket.

A „varázs-székek” Szövetségünk budapesti székházának „hűtött” nagy előadótermében emelkedtek velünk a magasba.

(Csak a fázó lábak és kezek emlékeztettek a ralitásra, hogy odakinn vacogtató tél van, amivel a terem tűzforró radiátorai sem dacolhatnak a rosszul záró, fémszerkezetű ablakok mellett.) Kedves házigazdánk, Pinvinczki György — a budapesti és Pest megyei szervezet titkára — egy gombnyomással „Hangzónia” erdeibe vitt bennünket, ahol „kakkuktojás”-okat kerestünk az énekesmadarak fészkeiben.

Így kezdődött a játék a zenei szakosztály december 13-i vetélkedőjén, ahol mintegy három és fél órás zenefelismerési vetélkedő keretében száztíz szemelvény csendült fel kiváló, sztereó minőségben. A háromtagú zsűri mellett öt főből álló hallgatóság élvezte a szép muzsikákat és a játékosok tudását. (De jó is lett volna, ha negyvenszer ennyi hallgató oszthatta volna meg velünk ezt az élményt!)

Az első fordulóban minden résztvevő három-három muzsikát hallhatott, melyből kiválasztotta az egyiket, amely nem illik a másik kettőhöz valamilyen szempontból. Ez volt a „kakkuktojás”. — A második fordulóban és a továbbiakban is, már csak egy zenei részlet szólt mindenkinek. Ebből kellett kitalálni, hogy „Hangzónia” melyik tartományában járunk, azaz milyen stílusú muzsikát hallunk, vagy melyik nagy zenei fejedelem autogramját „olvashatjuk” ki a zenéből, végül a negyedik fordulóban azt nevezték meg, hogy melyik alkotó, melyik művét hallgatjuk — persze csak annyi ideig, hogy épp kedvünk támadjon belefeledkezni az élménybe és sajnáljuk, hogy nem hallhatjuk tovább.

Az első két fordulóban Varró Attila volt az idegenvezetőnk, a másik kettőben pedig e sorok írója. Mindketten nagy élvezettel válogattunk hanglemezeink legjavából. Nekünk is nagy ajándék volt, hogy lemezeink közt tallózhattunk és újra rácsodálkozhattunk a zeneirodalom kimeríthetetlen kincsházára, amelyben mi is újabb és újabb értékekre bukkanunk. Felfedező örömmel, rácsodálkozó ámulatunkat jó szívvel osztottuk meg a muzsika rajongóival és leendő híveivel. Mert bizony volt olyan játékosunk is, aki egyetlen pontot sem szerzett, de bizvást mondhatjuk, hogy mégis nyert.

A művészi zene megismerésének lehetőségét tálcán kínálja a mai élet. Gondoljunk a mindennapos „Ki nyer ma?” játéokra, vagy a rádió és tévé

(Folytatás a 17. oldalról)

egyéb műsoraira, ahol számtalan szép muzsikát hallhatunk és igen sok ismeretre tehetünk szert. Épp ezért tartja a zenei szakosztály elnöksége járható útnak az ilyenfajta zenei vetélkedők szervezését, amihez a VGYOSZ vezetői minden segítséget megadnak, nem sajnálják az anyagi támogatást sem. Ezúttal is kilenc ezer forintot oszthattunk ki versenyzőink között. A legeredményesebb versenyző Kovács Pál — a Landini-együttes vezetője — volt, aki 21 pontot gyűjtött és így ezerötven forint birtokosa lett. Egy versenyző maradt pont nélkül, egy pedig „csak” ötven forintot nyert.

Egy főjátékos nyereménye a rendes játék szerint tíz pont, tehát ötszáz forint lehetett. Azonban a tudás és a szerencse kedvező találkozása felvihette ezt az összeget a már említett magasságba is.

Befejezésül hadd álljon itt „útitársaink” névsora, hogy a következő játékon már barátaikat is üdvözölhessük a hallgatók, de még inkább a játékosok között. De megérdemlik ezt tiszteletünk jeléül is. A „hangzóniai” utaslista a következő volt: Bartos Sándor, Fehér Dezső, Fekete Gyula, Flámich Mária, Gárdos András, Kovács János és neje, Kovács Pál és neje, Lukács Sándor, Majoros Ferenc, Máthé János, Németh Attila, Nyirő László, Papp János, Póta Melinda, Sitkei Andrea, Szabó János, Takács Jánosné, Zelekán Imre és neje.

Köszönjük a kedves együttléte!

BUTH EMÍLIA

VAK KÖLTŐK VERSEI

Almazöld

— Gulácsy Lajosnak —

Almodnék...almazöldet. S
persze szívesen
meglátogatnálak téged
Na'Conxypanban.

Bár tudom, nem szenvedsz
krónikus hó-hiányban,
pihe-havat vinnék neked, s
jó-híreket...

és vállon veregetnélek jó
piktorom...

gyere, bátran hazatérhetsz,
elmúlt a veszély?!

Új esély minden reggel... De
te messze mentél?!

A háborúk eltemették egy
víg toron...

Válogatott gyilkok? Hogy
mondod? Fegyverek?...

A múzeumban. Nézd, memem-
tók csak kellene?!...

Kicsit szűk, kicsit kopott, de
lakjuk a Földet...

Békében élünk, van kenyerünk,
borunk... s lám,

elpirulok a „jóban-rosszban
osztozunk”-nál.

Ne, ne kérj többet... —
álmodnék, almazöldet...

LAPSZEMLE

DR. JOHANNES-JÜRGEN MEISTER:

Integrált képzés - előny, vagy veszély?

(Marburger Beiträge, 1987. 4. sz. 1. rész)

Egyszer csak igen hevesen kirobbant a vita. A rokkant és nem rokkant fiatalok integrált képzésének szószólói és ellenzői léptek sorompóba kihegyezett tollakkal. Nem kevés vitázó elveihez hűen, jó német módra a feltétlen „Mindent, vagy semmit!” jelszót írta zászlajára. A közbülső hangok oly könnyen elvesznek ebben a csatazajban. A küzdelem hevében néhány érv szédítő kötél-táncos mutatvánnyá lett háló nélkül, magasan a valóság tala-ja fölött. Némelyek azon fárad- doztak, hogy a történelmet, történelmi alapelvek nélkül, a változásokat és a fejlődést ki- elégtően figyelembe vegyék és méltassák. Mások jogos büsz- keséggel hozakodnak elő integ- rált iskolázásukra 30, 50, vagy még több évvel ezelőtt, de anél- kül, hogy ma is, mint egykor, ugyanazt a lendületet és erőt merítenék belőle az integrált iskolázás érdekében.

1986. május 3-án a Bajor Va- kok Szövetsége vitára hívott az integrált képzésről. Bevezetés- ként többek között nekem is le kellett adnom egy beszámolót. Én ugyan nem vagyok pedagó- gus, de már sok éve dolgozom az oktatáskutatásban és az ok- tatástervezésben. Megpróbálnék ebből a nézőpontból néhány gondolatot és elképzelést hozzá- tenni ehhez a vitához. Némely

gondolat már ilyen, vagy olyan módon elhangzott bizonyára egyszer, de az ismétlés is alá- húzhatja a jelentőségét.

1. Az *integrációt* a követke- zőkben megszakíthatatlan fo- lyamatként értelmezzük, amely egyszer megkezdődik, de soha- sem zárul le. Az integráció ál- landó feladat és kihívás min- denki, mind a rokkantak, mind a nem rokkantak számára. Nem egyirányú utca, amelyben csak a rokkantnak kell a má- sik, ebben a folyamatban részt- vevő félhez közelednie, az ő közösségükbe „bekapcsolódnia”. Az integráció az egymáshoz való önkéntes, elfogultság nél- küli közeledés, az együttélés és a másik korlátozás nélküli elfogadása egyenjogú és egyen- értékű partnerként. Nagyon ke- vés köze van a szentimentaliz- mushoz és a részvéthez, de na- gyon sok köze van a demokra- tikus és szociális viselkedéshez a „common sense”-hez, a kö- zösségi érzéshez. Az integráció ebben az átfogó folyamatban a családban, az óvodai közös já- tékban és tanulásban, az isko- lában, a főiskolán, a tovább- képzésben, az utcai közlekedés során tanúsított figyelmes vi- selkedésben, a munkafolyamat- ba való beilleszkedésben, a munkavégzési feladatok meg- oldásában stb. teljesedik ki.

Ezzel szemben a rokkantak

iskoláinak mindig kiemelten hangoztatott célja, hogy a rok- kantakat a speciális intézet lá- togatásával „integrálódásra ké- pessé” tegyék, meglehetősen kérdésesnek látszik. Már a cél- kitűzés egymaga is abból indul ki, hogy a rokkant a speciális intézménybe való beiskolázás előtt nem volt integrálva, és nem is volt integrálódásra ké- pes, hogy a rokkantsága auto- matikusan kizárta őt a „nor- mális” közösségből, és hogy ne- ki magának kell „ismét” bejut- nia a társadalomba. Ez a hoz- záállás, beállítódás és célkitű- zés az egyik gyökere az NSZK- ban elterjedt végzetes szegre- gációs elméletnek. Hogy ebben az országban milyen nehéz és milyen nehéz lehet a rokkan- tak integrálódása, ezt minden rokkant tapasztalja, így, vagy úgy, újra és újra. Ismét a „get- tó”-ról megy a szó, amikor a polgárok csak a sajtóból, kü- lönleges esetek — pl. új épület átadása — alkalmából értesül- nek arról, hogy a közvetlen kö- zelükben rokkantak iskolája lé- tezik, amelyről eddig nem is tudtak. Hogy az NSZK hatá- rain kívül az integrált iskolázás a szabály és a speciális intéz- mény a kivétel, csak melléke- sen említhető. A rokkantképzés minőségéről ennek alapján nem lehet nyilatkozni. Anélkül, hogy részletekbe bocsátkozhatnánk, kockáztassuk meg és bocsássuk vitára azt a feltevést, hogy az NSZK-ban a rokkantak számá- ra létesített speciális intézmé- nyek felelősek jó részben az ország rokkantjainak hiányos és nehéz integrálódásáért.

2. *Megváltozott képzési lehe- tőségek.* Az oktatás általános

kiterjesztésével a 60-as évek közepétől és a kedvező pénzügyi források következtében elterjedtek a speciális iskolák is. A születések számának növekedésével a rokkantak száma is nagyobb lett, mert abból kell kiindulni, hogy az egyes korosztályok meghatározott százaléka számítható rokkantnak. Ehhez jött még, hogy nem ritkán a normál iskolák nagy létszámú osztályaiból a nehéz „problémás gyerekek”-et igen hamar speciális iskolákba „tanácsolták”. Ezért a 70-es évek második felében az integrált oktatás követelését könnyen „papírtigris”-nek, „ideológiai ábrándozás”-nak is lehetett tekinteni. De az idők megváltoztak. Kisebb létszámú korosztályok jöttek az iskolákba, az egyes tanulói évfolyamok létszáma több mint 40%-kal csökkent. Az átlagos osztálylétszám az elemi és polgári iskolákban már jelentősen 25 tanuló alatt, vagy kevéssel afölött van, ami azt jelenti, hogy egyre több normál osztályban 20-nál kevesebb tanuló jár. A kedvezőbb osztálylétszámok következtében már nem olyan sok „problémás gyerek”-et „tanácsolnak el” speciális iskolába. Ugyanekkor a csökkenő tanulói létszámok egész iskolákat veszélyeztetnek az elemi, polgári és reáliskolák körében, sőt a gimnáziumoknál is. A tagozatok (párhuzamos osztályok) csökkentése és ezzel a választható szak-, tanfolyam- és szakirányválaszték szűkülése, az egyes évfolyamok összevonása (új fogalom: „törpe iskolák”), iskolaépületek megszüntetése, ill. ösz-

szévonása, vagy a hatókör (körzet) kiterjesztése az elemi és polgári iskoláknál és ennek megfelelően nagyobb távolságok a lehetséges következmények. Az iskolahálózat itt is, ott is gyérebbé válik.

A születésszám és a tanulószerződés szám csökkenésével értelemszerűen ennek megfelelő tendencia érvényesül a rokkantak iskoláiban is: összességében kevesebb gyerek, kevesebb rokkant gyerek ugyanazon relatív részarány mellett. Ugyanekkor az orvostudomány fejlődésével a szülés előtti és utáni fázisban nő a többszörösen fogyatékos gyerekek aránya. Így először azok a rokkantiskolák kerülnek bizonyos átmeneti nyomás alá, amelyeknek viszonylag kis hatókörük van. De egy differenciált iskola-, szak-, tanfolyam- és szakirányválaszték magasabb szinten is csak bizonyos tanulói létszámot feltételez. Ha ez meghatározott küszöbérték alá süllyed, csökkenteni kell a választékot és a legrosszabb esetben az intézetet teljesen fel kell oszlatni. A csökkenő választékkal viszont egy ilyen intézmény a tekintélyéből is veszít a szülők és a tanulók szemében, hiszen ez érinti az ő további iskolai és foglalkozási képzésüket és képesítésüket is, másrészt korlátozott számú tanuló esetén a pályaelőkészítő és pályaválasztó, valamint továbbvivő képzési választékot nem lehet tetszés szerint bővíteni. Ez a lehetőségek jogtalan elvesztéséhez és hátrányos helyzethez vezet a normál iskolába járó társakkal szemben.

Ez a képzési lehetőségek megváltozásának egyik oldala.

A másikat a szülők jelentik. Ma már, nem úgy, mint 10, vagy 20 évvel ezelőtt, sokkal hamarabb élnek törvényadta szülői jogukkal, az ember méltósága, az egyén egyenlősége és a szabad foglalkozásválasztás nevében maguknak akarják fenntartani a döntés jogát, hogy rokkant gyerekeiket hová iskolázzák be. Már attól sem félnek, hogy ezt a választási és döntési jogukat a bíróság előtt harcolják ki. Legutoljára, ezen a helyen nem szabad többé figyelmen kívül hagyni, hogy a rokkantságnak különböző fajtái és fokozatai vannak. Bizonyára, de hát a rokkantaknál nem ugyanazok a pedagógiai kritériumok mértékadók-e, mint a nem rokkantaknál, tehát tehetség, alkalmasság, teljesítő-képesség és a szükséges készségek birtoklása?

A speciális iskolák rendszere már régen hézagos. Az országban mindenütt régen folynak modellkísérletek a rokkantak integrálására a normál iskolákban. Münchenben és Hamburgban a vakokkal és látássérültekkel végzett ilyenfajta kísérleteket már évek óta szabályszerűnek ismerik el. Itt csak néhány példát említhetünk meg: a müncheni Adolf Webber Gimnázium a felsőbb osztályokban integrálja a vakokat, a magánkézben levő, államilag elismert Derksen Gimnáziumban különböző fogyatékoságú rokkantakat oktatnak együtt, a würzburgi Matthias Grünwald Gimnáziumban látássérülteket tanítanak nem rokkantakkal közösen. Utalnunk kell továbbá a hamburgi Heinrich Hertz Iskolában bevezetett integrációra,

vagy a hallássérültekkel és spasztikusokkal az 1985/86-os tanév óta Münchenben folyó modellkísérletekre stb. És ki ismeri azt a számtalan integrációs modellt, amelyek alapján az országban mindenütt oktatnak egyes tanulókat bizonyára nem mindig a mindkét fél — a szülők és az iskola — részéről tapasztalható áldozatok és nehézségek nélkül normál iskolákban? Az integráció már nem egyesek utópisztikus óhaja, vagy mások ideológiai kívánsága, már régóta valóság az NSZK-ban is, sőt eredményes valóság. Legalábbis az iskolai integrációt lehet, ahol gyakorolják, sikeresnek tekinteni.

3. *Az integráció feltételei.* Az integráció feltételezi mindazok készségét, szándékát és képességét az integrációra, akik között meg kell történnie az integrációnak. Az integrációs folyamatban résztvevőkhöz tartoznak szülők, nevelők és tanárok is. Ezt a beállítódást és tartást idejében kell kifejleszteni, kibontakoztatni és elősegíteni. Legkésőbb az iskola és/vagy egy foglalkozásra való kiképzés befejezésekor a rokkantnak el kell hagynia a „kímélő”-t és „valamiképpen” el kell igazodnia a környezetében, ki kell alakítania viszonyát a nem rokkantak (normál) világához és meg kell tanulnia azt „megérteni”. Másrészt a nem rokkantnak hirtelen meg kell érteniük, fel kell fogniuk és el kell fogadniuk, hogy a rokkantság teljesen normális és egyáltalán nem rendkívüli, hogy a fogyatékosokat megfelelő technikákkal, készségekkel, segédeszközökkel ki lehet egyenlíteni.

Minél hamarabb következik be az érintkezés a valósággal, a rokkant és a nem rokkant kölcsönös átélése és tapasztalása, annál könnyebb, kevésbé kényszeredett, oldottabb és így természetesebb módon fejlesztheti ki, gyakorolhatja be és fejlesztheti tovább a rokkant és a nem rokkant egymás elfogadását, megértését és egymással szembeni viselkedését. Az ösztönösség és a gondtalanság ekkor még teljesen ki tud bontakozni, és nem kell először a „hamis” viselkedési mintákról és beállítódásról leszokni és önmagunkat korrigálni. Az iskolai integrációhoz jön még a fogyatékosoknak megfelelő technikák és készségek elsajátítása az alapvető kultúrtevékenységek, azaz az olvasás, írás és számolás megtanulása végett.

4. *Az integráció ideje.* Az integráció szükségessége a fogyatékos megállapításával kezdődik. Már egy rokkant gyermeknek a családban, a szomszédoknál való be- és elfogadása, a szülők aggodalmi és elkeseredése megkívánja a környezet, a többi ember figyelmét, segítségét és támogatását.

Egy fogyatékos legyőzése ilyen korai stádiumban csak a nem rokkantak, és egyáltalán nem a rokkant gyermek problémája. Egy nem, vagy alig elfogadott rokkant gyermeket könnyebben adnak le, „tanácsolnak el” speciális intézetbe. Itt ebbe az alapvető problematikába nem lehet részletesebben belemenni. Csak azt a megállapítást bocsátjuk vitára, hogy egy ilyen gyermek később nem, vagy nagyon feltételezen

képes és alkalmas az iskolai integrációra.

Egy az óvodában való integrációt célzó terv keretében egy felmérés azt mutatta, hogy Bajorországban már több mint 1200 óvodai csoportban különböző fogyatékoságú gyerekekkel foglalkoznak integráltan. Az esetek többségében sikerült, hogy az integráció problémamentesen lehetséges. Sőt, az óvónőknek éppen arra kellett ügyelniük, hogy a rokkant gyereket a nem rokkant játszópajtásai ne „kényeztessék túl”. A gyerekek általában a szülői ház közvetlen szomszédságában járnak óvodába. Az elemi és polgári iskolák körzetesítése folytán ezek közül a gyerekek közül sokan később ugyanabba az elemi iskolába és esetleg még ugyanabba az osztályba is járnak. Hogyan értsék meg és fogják fel ezek a gyerekek, hogy a szomszéd házban lakó régi játszópajtásuk nem járhat velük ugyanabba az iskolába? A rokkant gyermek hogyan értse meg és fogadja el új helyzetét, „elkülönítését”, „kitaszítotttságát”?

Ha már az alapvető kultúrtevékenységek elsajátításához szükség van a fogyatékosnak megfelelő technikák és készségek megtanulására, és ezeket leghamarabb és legjobban egy speciális intézetben lehet tanítani és megtanulni, még akkor is elképzelhetők az elemi iskolában olyan tantárgyak, amelyeknél az integrált oktatás problémamentesen megoldható. Olyan tárgyakat lehet itt megnevezni, mint a vallás, a zene, de részben a környezetismeret és a torna is. Egy elemi iskola

nagyságától függően egy speciális intézet és a legközelebbi elemi iskola között egy közös órarendbeosztás nem éppen lehetetlen. Egy ilyen szervezet, megfelelő hatókörzet figyelembevételével vidéki körülmények között is kiépíthető.

5. *Kiegészítő segítő intézkedések.* Az integráció döntő fázisa legkésőbb az elemi iskola elvégzése után kezdődik — néhány tartományban az integrált tájékozási fokozat után — egy továbbképző iskolába való lépéskor. Alapvetően ezen a küszöbön adatik meg a szülőknek a joga, hogy gyermekük tehetségének, alkalmasságának, teljesítőkétségének és egyéb általános készségeinek és képességeinek a figyelembevételével számára tetszésük szerint válasszanak iskolát. A kibocsátó iskola másirányú tanácsai sem kötheti meg a szülőknek ezt a jogát. Mindenesetre a szülők viselik a felelősséget a gyermek bukásáért is... A hierarchikusan tagolt iskolarendszer (gimnázium, reáliskola, polgári iskola, speciális iskola) magában rejti ezt a lehetőséget. Csak rokkant gyermekük számára nincs meg még eddig a szülőknek ilyenfajta választási joguk, ha eltekintünk a fent említett modellkísérletektől és egyedi esetektől.

Rokkantaknál a tehetség, alkalmasság és teljesítőkétség nyilvánvalóan csak akkor számít, ha továbbképző speciális intézetről van szó. A tantervek, a tananyag, a tanulási célok és a végzettség ugyanazok, mint a megfelelő normál iskolában. Ugyanazoknak is kell lenniük, ha ugyanazokat a jogosultságo-

kat akarják nyújtani. Vagy talán mélyebben van annak jelentősége, hogy a látássérültek és vakok számára készült tantervekben, mint ahogy nemrég az egyik tartományban megtörtént, nem használnak többé olyan fogalmakat, mint „látni”, „nézni”, „áttekintés” stb., mert „hiszen a vakok nem látnak? Ez csakugyan csupán jelentésbeli szórszálhasogatás? Hol marad hát a rokkant ember méltóságának, személyének és személyiségének a tisztelete? Vajon a rokkantság ed ipso csekélyebb szellemi képességeket, csekélyebb intelligenciát jelent?

Iskolarendszerünk lehetővé teszi pl. különösen tehetséges reáliskolai végzettek számára, ha megfelelő jó átlagosztályzat áll a középfokú érettségi bizonyítványukban, hogy átlépjenek a gimnáziumba. Ezen kitétel alapján a müncheni integrációs modellben a speciális reáliskolában végzett vakok és látássérültek a normál gimnázium vak tanulói lehetnek. Ha tehát a vakok el tudnak érni ilyen magas teljesítményszintet, nem látható be, hogy miért nem lehet már elejétől fogva a nekik megfelelő normál iskolában integrálva tanítani őket.

Ha tehát a teljesítménykövetelmények és a rokkant teljesítőkétsége oldaláról nem szól semmi az integráció ellen, akkor meg kell vizsgálni azt a kérdést, hogy milyen támogató és segítő intézkedések képzelhetők és lehetségesek az integrált oktatás során felmerülő többletterhelések és nehézségek kiegyenlítésére.

H. E. Schulze és mások már utaltak egy intézkedésre: pat-

ronáló tanár, ambuláns, vagy „mezítlásos” tanár. Sokféle elnevezés van erre a tanárra. A feladata kettős: nemcsak a normál iskolába járó rokkant gyerekeket kell támogatnia és segítenie tanácsokkal, hanem a normál iskolában dolgozó kollégájának is, aki osztályában rokkant tanulóval is foglalkozik, mellé kell állnia szóval és tettel. A patronáló tanár speciális pedagógiai képzettséggel rendelkezik. Tanácsot ad a rokkant tanulónak a tanulás és a munka szervezésének, a tanulás technikájának, az új, rokkantakra jellemző készségek fejlesztésének, segédeszközöknek stb. minden kérdésében. A normál iskolában oktató kollégáját ellátja tanáccsal és támogatja különleges didaktikai és módszertani kérdésekben, a rokkantság által meghatározott tanulási technikákban és problémákban, továbbképző pedagógiai szemináriumokat vezet stb. A gyógypedagógus tehát nem lesz munka nélkül és nem válik feleslegessé, de ettől eltekintve a speciális intézmények sem lesznek feleslegesek. A különösen nagyfokú gyenge teljesítmény, hiányos alkalmasság stb. miatt integrációra nem képes gyerekek patronálásán és iskolázásán kívül ezek a speciális intézmények átveszik a regionális ellátóközpont szerepét a körzetükbe tartozó, integrált oktatást végző normál iskolák számára. Itt van a patronáló tanárok munkahelye, innen látják el az integráltan beiskolázott rokkant gyerekeket segédeszközökkel, itt készülnek a rokkantak számára a speciális munkadokumentumok, itt te-

szik át a tankönyveket Braille-írásba stb.

Egy ilyen patronáló rendszernek a szervezése az ún. „mozgó tanártartalék” alapján történhet, amely már évek óta szilárd alkotórésze a bajorországi normál iskolák tanárellátásának. Ezek mind a népiskolákban, mind a gimnáziumokban működnek. A tanügyi hivatalokhoz, ill. a kormány tanügyi hivatalához tartoznak és helyettesítést vállalnak betegség, terhesség stb. esetén.

A rokkantak integrált iskolázásának további kísérő intézkedése lehetne a „pedagógiai asszisztensek” intézménye, amely ugyancsak évek óta létezik a bajorországi polgári iskolákban. A pedagógiai asszisztenssé váló képzés középfokú végzettség megszerzését feltételezi. Alkalmazásuk az emelt szolgálathoz hasonlóan történik.

Feladatuk elsősorban a tanár segítése az oktatásban, a tanulók felügyelete és ellátása gyakorlatokon stb. Könnyen el lehet képzelni ilyen asszisztentst megfelelő kiegészítő képzés után, mint a normál iskolákba járó rokkant gyerekek patronálóját. Segítheti pl. a rokkantakat kiegészítő gyakorlati órákon, hogy a tanulásban a fogyatékoság miatti lemaradásokat behozzák, kiegyenlítsék, vagy eleve elkerüljék. Az ilyen gyakorlati órák csak ajánlottak lehetnek a rokkantaknak, nem kötelezőek. Másik feladatuk lehetne a rokkantságnak megfelelő készségek és képességek gyakorlása, a tanár segítése az oktatásban.

Az integráció mint általános ajánlás kiegészítő intézkedése-

ket igényel mind a rokkantak, mint a normál iskolákban oktató tanárok tanáccsal való el látására, patronálására, támogatására és segítésére akkor is, ha nemcsak iskolai, hanem szociális eredményeket is elvárunk. Ha egy tanuló megbukik, akkor ezt az integrációs elképzelésnek, mint olyannak a számlájára írjuk, és az okot nem a bukott tanuló alkalmasságának és teljesítőképeségének az esetleges hiányában keressük. Amerikában is nagyszámú kiegészítő intézkedés — amint fentebb érintettük — tartozik a rokkantaknak a normál iskolarendszerbe való integrálásához.

6. *Foglalkozási integráció.* Az iskolai integráció végül megkönnyíti a foglalkozási integrációt is. Az iskola nem öncélú, hanem előkészíti az átmenetet az életbe, a munka és a hivatás világába. A munkára való felkészítés, a pályorientáció és a pályaválasztás ezért az iskola lényeges feladatai közé tartozik. Éppen a képzési helyek korlátozott kínálata és a nagyobb képzettséget nyújtó oktatási lehetőségek iránti fokozott kereslet, valamint a munkahelyen támasztott nagyobb követelmények idején csökkennek a képzési esélyek a másodlagos iskolák csekélyebb képzettséggel kikerülők számára. Tagolt iskolarendszerünk hierarchikus rendszerként van megalkotva, amelynek a csúcán a gimnázium áll, és amely a speciális iskolákkal végződik. A következmények a pályaválasztási lehetőségek és a képzési esélyek szempontjából világosak. Ezen kívül még speciális

intézeteink is korlátozott számú foglalkozásra készítenek fel. Az utóbbi időkben ugyan indítottak új tanfolyamokat elektronikus szakemberek, finommechanikusok és elektronikus adatfeldolgozással foglalkozó kereskedők képzésére, ezek azonban mindenekelőtt továbbtanulásra jogosító végzettséggel rendelkezők számára állnak nyitva. Normál körülmények között ezeket a kézműipari-műszaki foglalkozásokat — elektronika, finommechanika — jó képzettséggel rendelkező polgári iskolát végzettek is kitanulhatják. Vajon ebben az jut kifejezésre, hogy az alacsonyabb képzettséget nyert, speciális intézetet végzett egyéneket nem tartják alkalmasnak és képesnek arra, hogy ilyen foglalkozásokat kitanuljanak? Vajon a lelketlen „kiszorítási verseny”-t, amelyet már hosszabb ideje meg lehet figyelni a normál iskolarendszerben, a speciális intézetekben is tovább kell folytatni?

Akkor a rokkantak integrált iskoláztatása annál szükségesebb lesz, mivel a normál iskolákban a tagolt iskolarendszer minden végzettségi szintjén a képzési lehetőségek széles skálájára készítenek elő és orientálnak. Ehhez jön még, hogy éppen azokat a foglalkozásokat, amelyek különösen alkalmasnak látszottak látássérültek számára, és amelyekre őket ki is képezik, — gépiró, telefonkezelő, alkatrészkészítő stb. — az automatizálás és racionalizálás következtében egyre inkább visszaszorítják, ill. felemelik a velük szembeni követelményeket. Tehát a ma ezekre a kép-

zési lehetőségekre pályázók gyengébb sorstársaik számára kérdésessé teszik a jövőben még megmaradó lehetőségeket? A nyitás, továbbfejlődés és átállás a pillanat parancsa. A legmagasabb szinten, a felsőoktatásban a helyzet elvileg nem sokkal jobb. Az NSZK-ban egyetlen ilyen szintű speciális intézet képzési irányai következtében három szakirány kristályosodott ki tulajdonképpen súlypontként: szociálpolitikai/szociálpedagógia, tanügyi hivatal és jog. Ezen három szakból kettőben ma már értelmiségi dagály állt be ennek megfelelően nagy munkanélküli létszámmal. A harmadik szakban is hasonló fejlődés indult meg. Más szakválasztások inkább kivételnek számítanak. Az integráció itt is csaknem kényszerítően látókörbővülést hoz magával.

7. *Záró megjegyzések.* Az integráció háromszoros feladat és követelmény: szociális, iskolai és foglalkozási. Mindhárom kölcsönösen összefügg egymással és egymás nélkül megvalósíthatatlan. Az út még hosszú, induljunk el rajta. Ne engedjük, hogy mindig a nem rokkantak vélekedjenek, gondolkozzanak és cselekedjenek helyettünk. Cselekedjünk mi magunk.

R. Zingel a „Megfejtett szöveg” című cikkével nagy érdeemet szerzett abban, hogy olajat öntött egy alig-alig pislákoló tűzre, amint a reakciókból is látható. A XXI. század egére általa festett baljós jeleket nem tudom felismerni. Ha már korábban, lényegesen rosszabb körülmények között és nem kielégítő segédeszközökkel is le-

hetséges volt az integrált iskolázás még a gimnáziumban is, akkor nem látom be, hogy miért ne lehetne ez ma realizálható a rendelkezésre álló modern technikai és elektronikus segédeszközökkel, no meg a megfelelő tanácsadó és patronáló személyi feltételekkel. Az itt közölt elképzelések bírálói utalni fognak a költségekre is, amelyekkel az ilyen rendszer jár. A ráfordítás, úgy mond, nincs arányban a haszonnal. Hadd hívjam fel még egyszer a figyelmüket a ma oly gyakran idézett példákra, Amerikára. Ott ilyen rendszert már nemcsak gyakorlatilag mű-

ködtetnek. Az oktatás minőségét kutató nemzeti bizottság (National Commission on Excellence in Education) 1983-ban az amerikai másodlagos iskola-rendszer helyzetéről, hiányságairól és a szükséges oktatási reformokról írt. „Egy nemzet veszélyben” című rendkívül kritikus riportját az alábbi szavakkal zárta: „A minőség pénzbe kerül, sok pénzbe. De hosszabb távon a középszerűség még többbe kerül”. És ezek nemcsak szavak, amint az azóta bevezetett átfogó intézkedések is mutatják.

Fordította: Pálfi Ferenc

Séták a természetben

Hol található meg együtt az illatos flóra, az élénk madárvilág, a pompás akusztikai élmény, melyet egybefűz egy önzetű természetjáró ösvény? Annak a sétánynak a mentén, melyet a látássérültek számára nemrég létesítettek az Etherow-Goyt völgyben, az angliai Cheshire megyében. Az ösvényt Manchesterben a megyei tanács rokkantakkal foglalkozó két munkatársa tervezte.

Minderről a „New Beacon” c. angol vakügyi folyóirat két terjedelmes cikkében olvashatunk. Egy a környezeti értékek feltárására és megismertetésére alakult szervezet két dolgozója a hasonló ösvények egész sorát járta be és tapasztalatairól részletes beszámolót készített.

Az említett másfél mérföldes sétához a látássérült két for-

rásból kaphat tájékoztatást: a pontírasos kalauz pontosan és részletesen megismerteti az ösvény futásával, hosszával, a pihenőhelyek számával és elhelyezkedésével; az angol rádió két bemondójával hangszalagra vett aprólékosabb ismertetés elmagyarázza a változatos növény- és állatvilágot, ahogy azt a 13 pihenőhelyről meg lehet figyelni. Ezzel a módszerrel vakok számára is lehetővé tették, hogy megismerkedjenek a szabad természeti környezettel, így adva meg a társadalom e rétegének az egyenlő esélyt a természeti környezet élvezetéhez.

Van egy nézet, mely szerint a vakok nem igényelnek különleges létesítményeket, szívesebben vennék, ha úgy kezelnék őket mint bármely más látogatót, és a kiemelt, különleges elbánás csak a társadalmi

elszigeteltség érzését fokozza bennük. Amire valóban szükségük van — így érvelnek — az csupán annyi, hogy kézbe vehessenek dolgokat, megtapintathassák azokat — és ez bármely közönséges sétaút mentén elérhető számukra. Azonban, bár igaz lehet, hogy a vakok egy egyszerű séta során is szerezhetnek élményeket (megismerkedhetnek a növények illatával, tapintásával, hallhatnak állathangokat, vízcsobogást), ezeknek a helyeknek a megközelítése látásfogyatékosoknak kockázatos lehet, és ha emiatt kénytelenek látó kísérelvel menni, az csak függőségüket érezteti velük. Ezért a látássérülteknek igenis szükségük van különleges létesítményekre, és a legjobb eredmény akkor születhet, ha az ilyen ösvények tervezői szorosan együttműködnek magukkal a látássérültekkel. Ahol ilyen ösvényeket létesítettek, ott nemcsak a különböző fogyatékosok mozgásproblémáival foglalkozó szakembereket kérdezték meg, hanem mindig a látássérülteket is. Angliában keresztül-kasul járva azt tapasztaltuk, hogy a vak tanácsadók igen hasonló igényeket támasztottak a tervezőkkel szemben.

Ahhoz, hogy látássérültek könnyen és tökéletes biztonsággal tájékozódhassanak egy ilyen ösvényen, az útfelszínnek simának és keménynek kell lennie, a gidres-gödrös szakaszokat ki kell egyengetni. Az út mentén alkalmazott élénk, színes jelzések segíthetik a gyengénlátókat. Akiknek ez nem használható, azok számára a legtöbb helyen „kopogtató

korlátot” létesítettek; ez rendszerint kemény, időtálló fából készül és kb. 30 cm magasságban fut a talaj felett. Az út szélén bottal követhető, főként a pihenőhelyekhez közeledve vagy az ösvény kanyarodásakor alkalmazzák. Ha az út felszíne a környezettől jól megkülönböztethető és távolabb marad esetleges veszélyforrásoktól, mint víz, meredek part, akkor e korlátot nem szükséges a sétány teljes hosszában kiépíteni.

A legtöbb ösvény kb. 1 mérföld (1,6 km) hosszú, minimális számú (általában 10), egymástól egyenlő távolságban lévő pihenőhelyekkel. Túl kevés pihenőhely azt jelenthetné, hogy a táj ismertetését elnagyolták, túl sok pedig tönkretethetné a természeti környezet hitelességét. A látássérültek gyakran maguk mondják az erdőkerülőknek, hogy hagyják az ösvényt kissé „elvadultnak”: ne legyen túl sok pihenőhely és — bár fontos, hogy minden természetes veszélyforrást, akadályt eltávolítsanak — a lelógó gallyakat, útmenti bokrokat ne vágják vissza túlságosan (de itt is különbséget kell tenni a tüskés bozót, csalán és a lágú levélzet között).

A pihenőhely közeledtét jelzi ugyan a kopogtató korlát, de más módon is felhívják rá a figyelmet. Meg lehet változtatni az útfelszínt, kiemelkedő kőburkolatot, laza kavicsozást, métermagas bevezető korlátot alkalmazhatnak.

A pihenőhelyek lehetőségét nyújtanak a részletes magyarázatra, a tapasztalt dolgok értelmezésére, ami a séta él-

ményszerűségét tovább fokozza, hiszen sok látássérültnek egy ilyen élmény teljesen új. A legtöbb ösvényhez készült pontírást kalauz, a pihenőhelyeken további táblácskák találhatóak. Terjed a lehallgató állások vagy magnókazetták alkalmazása, mert ez részletesebb lehet a kis írott kalauznál és azok is használhatják, akik nem ismerik a pontírást.

A gyengénlátókat arra biztatják, hogy keressék a nem vizuális tapasztalatokat: tapintásuk meg a növényeket, a fák kérget, ismerkedjenek meg a különböző madarak tartózkodási helyével.

Van, ahol a kísérőktől szerény belépődíjat kérnek, de az ösvények használata általában díjtalan. Így a terület gondnokságának nincs bevétele. Tapasztalat szerint, ha egyszer kialakítottak egy ilyen sétányt, a fenntartása nem kerül többé mint egy szokványos sétaút gondozása. Talán gazdaságosabb egy meglévő ösvényt átalakítani, de a létesítési költség az egyetlen nagyobb kiadás, ezért általában társadalmi és állami segítséggel élnek. A használt anyagok azonban tartósak, a tölgyfakorlátok az útburkolat vagy akár a hanges kalauz évekig eltartanak.

A tanulmány szerzői által meglátogatott speciális turistaútak között a springfieldi bizonyult a legkülönlegesebbnek. Végigjárva az ösvényt azt találták, hogy létrehozója nem túlzott, amikor azt állította, megalkotta a végleges, tovább már nem fejleszthető változatot. Ez az ösvény nemcsak abban egyedülálló, ahogy a látogatók

(különösen gyerekek) kényelmét szolgálja, akiknek a legváltozatosabb különleges igényeik vannak (mint pl. a látás- vagy mozgássérültek, nehéz fel-fogóképességűek vagy rejtett fogyatékoságúak), hanem technikai felszereltségét illetően is.

A kis kalauz ezt írja: „Az ösvényt azért és úgy terveztük, hogy a látás- és mozgássérült látogatók minél gazdagabb élményanyaghoz jussanak, hogy jobban megértsék a kapcsolatot a növény- és állatvilág között.” A sétányt egy közel négyhektáros természetvédelmi területen létesítették, a várostól néhány buszmegállóra, nem lejtős vidéken, de úgy, hogy a terep a természetes vidéki táj minden jellegzetességével rendelkezik, „minden rendelkezésre álló érzékszervnek nyújt valamit”.

A legkülönbözőbb speciális igények kiszolgálására az ösvényt igen gondosan tervezték és kiviteleztek. Kétféle pihenőhely található itt: lehallgató állás és megtapintó hely. A lehallgató állásban egyszerre négyen dughatnak hallgató csövet a foglalatokba és gombnyomással indíthatják el a központi épületben elhelyezett hat üzenetovábbító magnó valamelyikét. A négy évszakhoz hat-hat különböző kommentár tartozik, időtartamuk 2 perc. Részletesen elmagyarázzák a környezet alakzatait, és rengeteg madár- és állathangot is alkalmaznak. A központi épülettől a hat álláshoz vezető 800 m földalatti kábel és az egész rendszer kiépítése sokba került, de tartósnak látszik.

A 24 megtapintó helyen kézzel azonosítható, számozott oszlopok vannak, de a látássérülteket külön is figyelmeztetik a hely közeledtére a kopogtató korlát méteres hézagjával. Egyébként a gyengénlátók kedvéért fehérre festett kopogtató korlát végigkíséri az egész ösvényt. Az irányváltoztatásokat a talajba süllyesztett, félbe vágott rönkök és a korláton kitapintható fekete nyilak jelzik.

A tapintó térképet élénk színezéssel tették hozzáférhetővé a gyengénlátók számára. Az írott kalauzhoz magnókazetta is jár, mely útbaigazítást és további ismereteket tartalmaz.

Bár „hallgatózó ösvény”-nek nevezik, nem helyes pusztán passzív élményként elképzelni. A megtapintó helyeken (melyeket ott létesítettek, ahol van is mit fogni) arra bátorítják a látogatókat, hogy mindent próbáljanak ki, használják az összes ép érzékszervüket. A természetrajzi ismeretek tapintás, szaglás, hallás útján gyűjthetők. A „botanikus kert” nevű megállóhelyen a világ minden részéről származó növények találhatóak, melyeket különleges illatuk vagy fogásuk miatt választottak. A címkék magassága kedvező a kerekesekben ülőknek, de pontírással azonosítása is van. Az ösvény egyébként is minden szempontból alkalmas a kerekesekkel közlekedőknek. A szék-ből jól tanulmányozhatók az emelt virág- és rovarágyak. Egy helyen a korlát szétszedhető és a mozgássérült beme-rítheti végtagjait a patak vizébe. Így tapintás, hallás, szaglás révén olyan élmények sze-

rezhetők, melyekre másutt nincs lehetőség, mert lehetetlen lenne a dolgokhoz hozzáférni, azokat megközelíteni.

(Az összefoglalást a *New Beacon* 1987. januári és februári számaiban közölte írások alapján Görgényi Miklós készítette. Pécs, 1987. október)

Tájékoztató közlemény

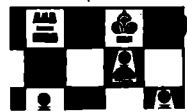
Az ÉLGA V (Élelmiszeripari Ügyvitelszervezési Gépiadatfeldolgozó Vállalat, Budapest, XI., Budafoki út 59. Telefon: 852-983) a látássérültek részére új szolgáltatást indított be 1986. januárjától:

1. Vállalják hazai és külföldi beszerzésű elektronikus segédeszközök (kalkulátorok, Optacon, Versa Braille, televíziós olvasókészülékek, számítógépek stb.) javítását, telepek, alkatrészek pótlását.

2. Szaktanácsadással szolgálnak a hozzájuk fordulóknak, akik új segédeszközöket szeretnének vásárolni. Televíziós olvasókészülékek esetén szemészorvosi véleményt is biztosítanak az igények szerint.

3. Vállalják az új készülékek használatának betanítását (az Optacon kivételével).

Az egyéni és közületi megrendelők igényeikkel forduljanak telefonon vagy személyesen a téma gondozójához, Göbölös Pálhoz, aki felvilágosítással szolgál a megrendelésre, szállításra, térítésre stb.-re vonatkozó kérdéseikre.

Nemzetközi egyéni sakkverseny Straznicén

A Csehszlovák Rokkantak Szövetsége (Vakok Szövetsége) 30 éves fennállása alkalmából jubileumi nemzetközi egyéni sakkversenyt rendezett 1987. november 9—18. között a dél-csehországi kisvárosban, Straznicén. Straznice történelmi város, szép fekvése, parkjai és objektumai révén tavasztól őszig jelentős idegenforgalmat bonyolít le. Szinte egymást követik a komolyzenei, népzenei és néptánc fesztiválok.

A jubileumi évfordulónak megfelelően csehszlovák barátaink nagyon komoly anyagi és erkölcsi „befektetéssel” készítették elő a versenyt. Feltétlenül meg kell említeni Jozef Horak sakkárs nevét, aki oroszlánrészt vállalt az előkészítésben és a lebonyolításban. A verseny végén egyöntetű volt a résztvevők megállapítása: minden részletében sikeres volt a viadal lebonyolítása. Az Interhotel egy- és kétágyas szobái, valamint kitűnő konyhája a legmagasabb igényeket is kielégítették. A két nemzetközi versenybíró tapasztaltsága és tapintatos udvariasága szerencsésen találkozott a résztvevők sportszerűségével, és ennek következtében a legcsekélyebb vitás eset sem fordult elő menet közben.

A 22 résztvevős, 8 fordulós svájci rendszerű versenyen a hazaiakat 9, Jugoszláviát 3, az NDK-t 3, Lengyelországot 3, Romániát 2 és Magyarországot szintén 2 versenyző, Erős Pál és Dénes József képviselte. Minősítés szerinti összetétel: 4 mesterjelölt, 16 I. osztályú és

2 II. osztályú versenyző alkotja a mezőnyt.

Az I. fordulóban Erős nyert a jelentős játékerőt képviselő, állandó olimpiai csapattag NDK-beli Müller ellen; Dénes remizett Z. Horákkal. A forduló érdekesebb két eredménye: Kehl (NDK) nyert Craciun (román), Karnek (csehszlovák) Godz (lengyel) ellen.

A 2. fordulóban Erős vesztett a jugoszláv Marendics ellen, a Dénes—Kehl parti döntetlenül végződött. Érdekesebb eredmények: Pohlers (NDK) a jugoszláv Amizics, Piroška (román) a lengyel Traczyk, Craciun a jugoszláv Ivanovics ellen nyert.

A 3. fordulóban Erős remizett Craciunnal, Dénes nyert a csehszlovák Fiala ellen. Pohlers remizett Marendiccsel.

A 4. fordulóban Erős Amiziccsel, Dénes Pohlerssel remizett. A Marendics—Piroška parti szintén döntetlenül végződött.

Az 5. fordulóban Erős vesztett Kehl ellen, Dénes nyert J. Horak ellen. A forduló rangadóján, a Pohlers—Piroška partiban az előbbi nyert, míg Craciun nyert Marendics ellen.

A 6. fordulóban Erős Komzak, Dénes Sereda ellen vesztett. Craciun—Pohlers döntetlen, Piroška—Gozd 1:0, Marendics—Kehl 1:0.

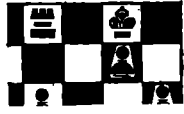
A 7., utolsó előtti fordulóban tovább élesedett a küzdelem a győzelemért, ill. a jó helyezések eléréseért. A rivalizálás sok éles partit eredményezett. Erős — aki már ekkor esélytelen

volt jó helyezés elérésére — remizett Fialával, Dénes sötét színnel, ötórás partiban nyert az esélyes Marendics ellen. A végső helyezés szempontjából érdekesebb eredmények: Pohlers—Sereda 1:0, Craciun—Piroška 0:1.

A mindent eldöntő 8., utolsó forduló nagyon érdekesen és izgalmasan alakult. A jó helyezésekre esélyesek nemcsak a saját partijukkal foglalkoztak, hanem a riválisok játszmáinak várható kimenetele legalább annyira érdekelte őket. A tét nagyságának megfelelően hosszú és nehéz játszmák alakultak ki. Szinte egyidőben fejeződtek be az élmezőny végső sorrendjét kialakító partik: Pohlers—Müller 0.5:0.5, Piroška—Dénes 0:1, Sereda—Craciun 0:1, Gozd—Marendics 0:1. Erős nyert Hrdina ellen.

A jubileumi torna végeredménye: 1. Jürgen Pohlers (NDK) 6 pont, 2. Dénes József 5.5, 3. Alexandru Piroška 5.5, 4. Vlatko Marendics 5, 5. Viorrel Craciun 5, 6. Manfred Müller 5, 7. Josef Sereda 4.5, 8. Tadeusz Traczyk 4.5, 9. Marin Amizics 4.5, 10. Reinhard Kehl 4, 11. Andrzej Gozd 4, 12. Jerzy Brycki 4, 13. Zdenek Horak 4, 14. Radomir Rehorek 4, 15. Frantisek Komzak 3.5, 16. Erős Pál 3.5, 17. Josef Horak 3.5, 18. Imrich Kovac 3.5, 19. Milan Ivanovics 3, 20. Rudolf Fiala 2.5, 21. Jan Karnek 1.5, 22. Zdenek Hrdina 1.5 pont.

Összegezve megállapítható, hogy nagyon szép és izgalmas

verseny volt. Dénes várakozáson felül, Erős viszont mélyen várakozáson alul szerepelt. Pohlers vereség nélkül lett első, megérdemelten. A hazaiak közül csak Seredának sikerült az élbolyba kerülni.

Meg kell még említeni, hogy a megnyitó, a verseny lezárása és az eredményhirdetés ünne-

pélyes keretek között zajlott le. Értékes ajándékok kiosztására került sor, a résztvevők helyezési sorrendben választhattak az ajándéktárgyak közül.

Az egyik versenynap délelőttjén kellemes kiránduláson vettünk részt a kb. 60 kilométerre levő Gotwaldovában.

Végezetül köszönet illeti csehszlovák barátainkat anyagi áldozatukért és fáradozásukért, a verseny létrehozásáért és lebonyolításáért, egyben példát mutatva a látássérült sakkozók nemzetközi foglalkoztatására, mely méltán követhető.

Hirt Ignác

FELHÍVÁS!

A VGYOSZ — az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően — az 1988/89-es tanévre is megszervezi a gyógymasszázor tanfolyamot. Aki e nemes hivatást tűzte ki célul maga elé, 1988. március 25-ig jelentkezhet Szövetségünk székházában személyesen, telefonon vagy levélben az Oktatási Bizottság vezetőjénél, illetve Sallai Imréné előadónál (1146 Budapest, Május 1. út 47. Tel.: 210-440).

A gyógymasszázor tanfolyamra minden tagtársnő és tagtárs jelentkezhet az alábbi feltételek mellett:

1. Elengedhetetlenül szükséges, hogy a jelentkező tagja legyen Szövetségünknek.
2. Rendelkezzen az általános iskola 8. osztályának elvégzé-

sét tanúsító bizonyítvánnyal, amelyik legalább közepes vagy annál jobb eredményt igazol. Előnyben részesülnek az érettségivel rendelkezők.

3. 1988. augusztus 31-ig töltse be 17. életévét, 30 évnél azonban ne legyen idősebb.

A gyógymasszázor tanfolyamra jelentkezőknek június elején alkalmassági vizsgán kell részt venniük, s ott számot adniuk az általános iskola felső tagozatán szerzett irodalmi, történelmi és biológiai (ember élettani) ismereteikből.

A vidékiek a tanfolyam idejére kollégiumi elhelyezést kapnak.

Nyúl Győző
az Oktatási Bizottság vezetője

Eladó egy teljesen új, amerikai gyártmányú Cort gitár, bőr tokkal, nylon fender húrokkal. Érdeklődni lehet: munkanapokon a 415-134-es telefonon.

*

Eladók barokk, klasszikus, romantikus és modern zongoraművek pontírásos kottái. Érdeklődni lehet Fehér Dezsőnél naponta 9—20 óra között az 582-640-es telefonszámon.

*

Romániában, Foksaniban élő, 26 éves nemlátó, magányos fiatalember házasság céljából megismerkedne látássérült sorstársnővel. Cím: Roman Mihail, Foksani, str. Panduni, nr. 15. bloc 4. apartment 18. scara 2. Romania.

74 éves, 172 cm magas, jól szituált, jó nyugdíjjal rendelkező özvegyasszony keresi házasság céljából hasonló adottságokkal rendelkező férfi ismeretségét; élettársi kapcsolat is érdekli. Leveleket „Házias” jeligére kér a szerkesztőségbe.

*

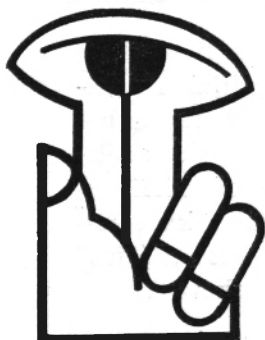
Jugoszláviában élő 34 éves sorstársnő pontíráásban levelezne korban hozzáillő férfiakkal. Olyanok jelentkezését várja, akik komolyan gondolják a levelezést. Cím: Csőr Erzsébet, Mali Idos, Kiss Ferenc utca 38. 2431. Jugoszlávia.

*

A jelentkezéseket várja, illetve a gondozást vállalja: Papp Józsefné gyógypedagógus, Mezőkövesd, Vilma u. 25. 3400.

*

Megbízható, szeretetteljes család, egyedülálló látássérült ember mindennapjainak segítésében lakhatásért részt vállal. Lakhatási lehetőség a fővárosban, vagy környékén szükséges.

CAMERATEXT

Gazdasági Munkaközösség
7633 PÉCS

Dr. Münnich F. u. 16/b
Tel: (72) 19-601

AJÁNLATA:

GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

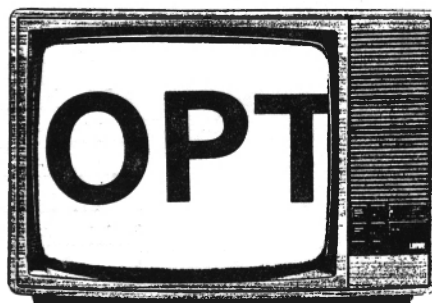
GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

GRANDOPTIK

**Nagyító készülék
gyengénlátóknak,
látásmaradvány-
nyal rendelkezők-
nek és munkálta-
tóikkal.**

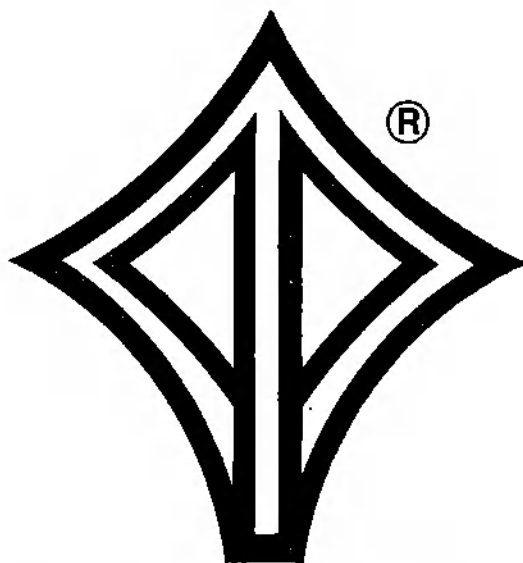

**4-15 MÁS OPTIKÁKKAL ENNEK IS TÖBBSZÖRÖS
NAGYÍTÁSÁVAL MŰKÖDŐ ZÁRT TV LÁNC**

**AMELY SEGÍTI: -az írást, olvasást,
javítási és gépelési munkákat**

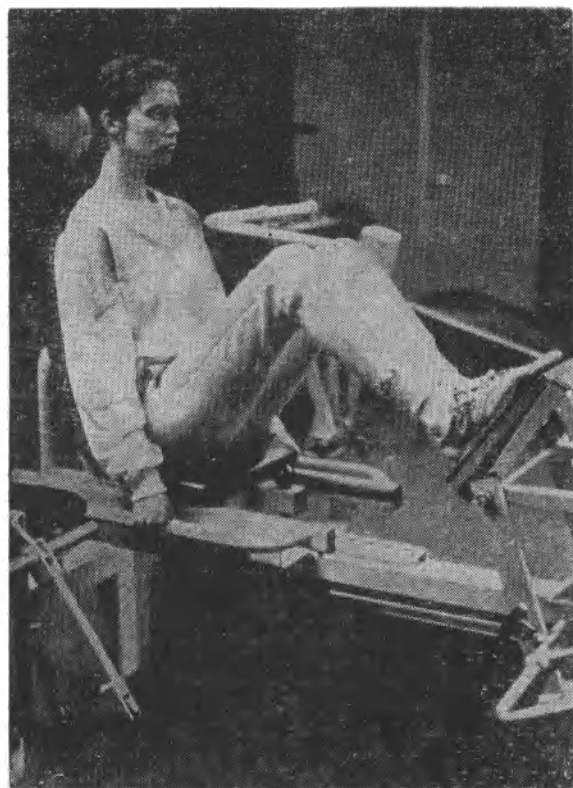

*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR
VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

MIT TESZ A „SANSZ”

az Ön érdekében?

TISZTELT TÁRSKERESŐ!

Az általunk ajánlott társkeresési módszer szerint: 450 Ft befizetési díj ellenében egy éven át megküldjük Önnek mindazoknak a címét megbízóink közül, akik Önhöz hasonló társat keresnek. További egy éven át pedig címet már nem küldünk, de Önt ajánlani tudjuk más számára.

Természetesen csak megbízóink köréből tudunk társat ajánlani és előfordulhat, hogy akit Ön keres, a megbízáskor még nincs körünkben. A keresést azonban rendszeresen ismétljük, ezért nagy valószínűséggel megtaláljuk a később jelentkezők közül az Önnek megfelelő társat.

Nem vállalunk közvetítést azok számára, akiknek a személyi igazolványából házasságuk nincs kivezelve, még akkor sem, ha egyébként már elváltak!

Módszerünk előnyei:

nem kell olyan emberekkel megismerkednie, akik már eleve nem felelnek meg (az adatlapon jelzett) alapvető igényeinek,

időpazarlástól kíméljük meg,
közvetítési díjunk legolcsóbb az országban,
leghosszabb időtartamig keresünk,
nagy számú társkereső közül tudunk választani, mert közvetítünk az egész országban,

személyesen nem kell bennünket felkeresnie, elég, ha a nevét és címét közli. Kérésére díjmentes jelentkezési lapot küldünk.

Biztosítjuk, hogy a megbízást teljes titoktartással kezeljük, levélborítékunkon cégjelzést nem alkalmazunk.

Köszönjük érdeklődését!

Címünk:

„SANSZ” GMK. 1131 Budapest, Kedves u. 46.

Telefon: 298-839

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

Az ÁLLAMI BIZTOSÍTÓ új életbiztosítása
biztos anyagi bázisa lehet,

- ha dolgozni kezd . . .
- ha családalapításra gondol . . .
- ha lakásra gyűjt . . .
- ha gyerekeit támogatja . . .
- ha nyugdíjba megy . . .

Az a biztosítási forma, amely az Ön életében
bekövetkező változások szerint alakítható

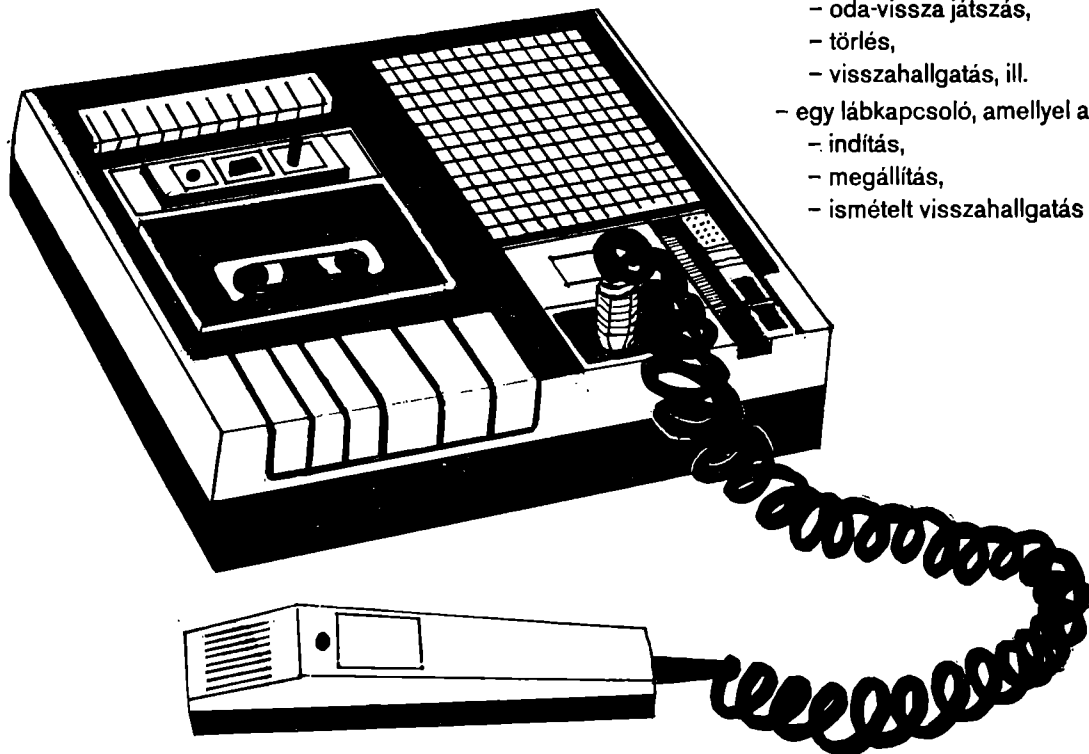
Megköthető
bármikor,
bármilyen
időtartamra!

**Történhet
bármikor,
egy biztos... **

FIGYELEM!**A VAKOK MUNKÁJÁT,
TANULÁSÁT SEGÍTI A
DK 40 TÍPUSÚ DIKTAFON****TARTOZÉKAI:**

- kézikapcsolású mikrofon, amellyel
  - gyors szövegszerkesztés,
  - oda-vissza játszás,
  - törlés,
  - visszahallgatás, ill.
- egy lábkapcsoló, amellyel az
  - indítás,
  - megállítás,
  - ismételt visszahallgatás történhet.

Ára: 41588,- Ft.

**Kapcsolatfelvétel a BRG Kereskedelmi
Főosztályával a 803-535 telefonszámon
lehetséges.**

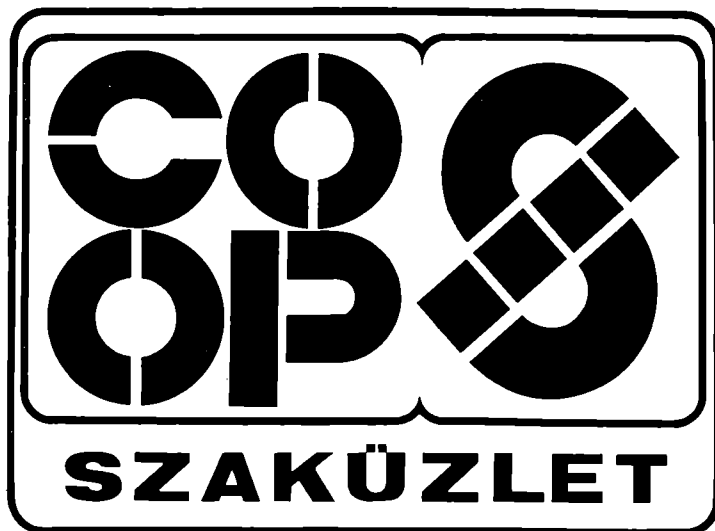
BÁRMERRE VISZ ÚTJA – KEZDJE A SKÁLÁNÁL!

A FOGYASZTÁSI
SZÖVETKEZETEK

SKÁLA-COOP

ÁRUHÁZAI ÉS

SZAKÜZLETEI

SZERTE AZ ORSZÁGBAN KÜLÖNLEGES
VÁLASZTÉKKAL, AZ ÉLELMISZER, RUHÁZATI
ÉS VEGYESIPARCIKKEK EGYEDI
ÁRUSKÁLÁJÁVAL VÁRJÁK KEDVES
VÁSÁRLÓIKAT

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ
FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR
SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF
FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

---

80 0456 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató

ISSN 0209-6765

